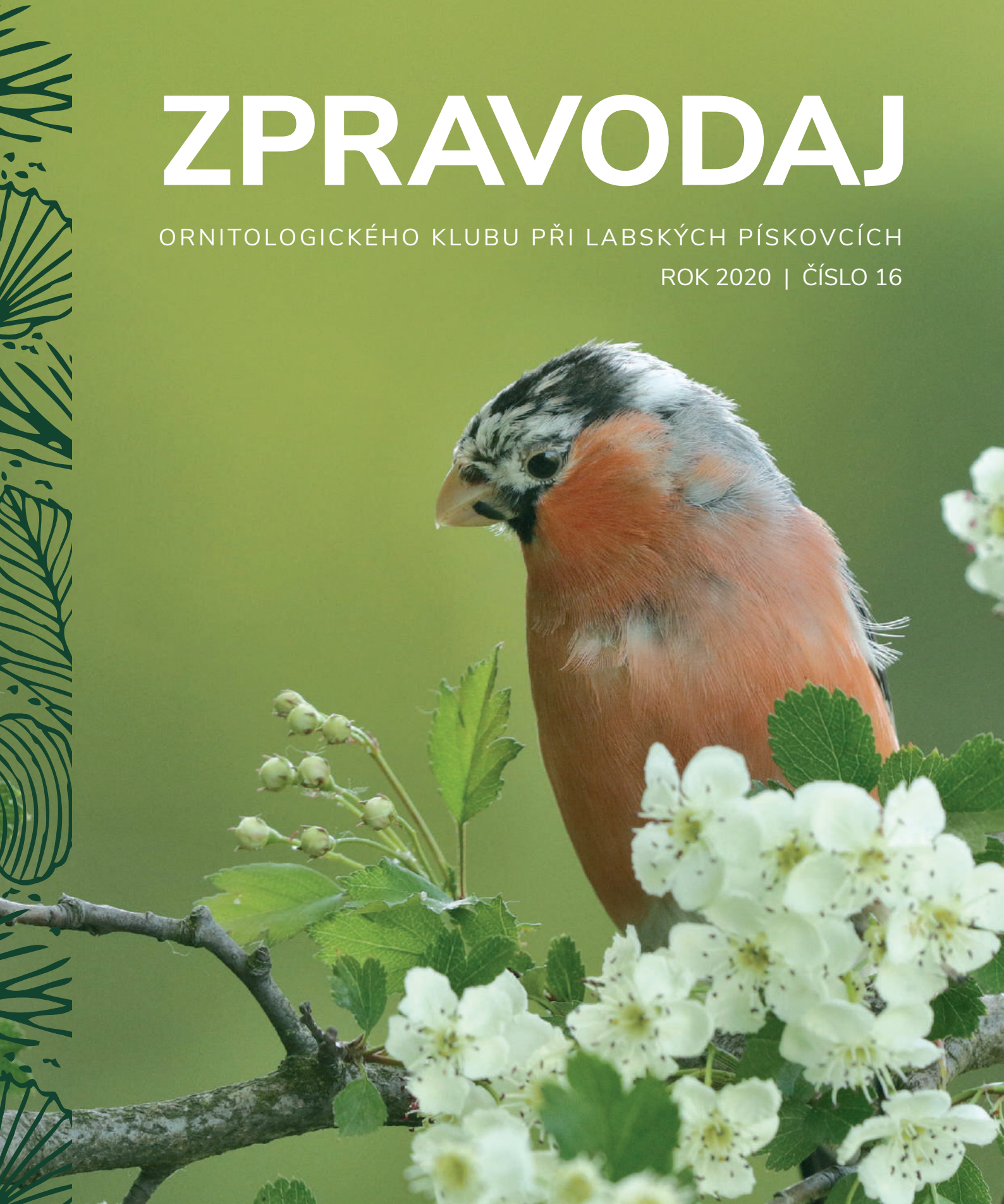

SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU
ČESKÉ ŠVÝCARSKO

ZPRAVODAJ

ORNITOLOGICKÉHO KLUBU PŘI LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH
ROK 2020 | ČÍSLO 16

Obsah

2-4

Zápis ze setkání Ornitologického klubu | Odešel Jiří Vondráček

5-8

Monitoring Ptačí oblasti Labské pískovce 2020 | 2020 – konečně zase přijatelná čísla! | Čáp černý – report XIX

9-11

Zimující vodní a mokřadní ptáci | Sčítání kormoránů velkých na Labi

12-20

Vybraná zpětná hlášení za rok 2020

21-23

Labutí střípky 2020 | Kroužkování ptáci v roce 2020 | První pozorování datlíka tříprstého

24-25

Orel mořský v Saském Švýcarsku

26

Hnízdění dudka chocholátého v širší oblasti Povrlů na Ústecku v roce 2020

27

První hnízdění husic nilských na Děčínsku | Pozorování motáka stepního na Mikulášovicu

28-29

Hnízdění jeřába popelavého ve Šluknovském výběžku

30-31

Pokračování mapování strakapouda malého ... | Strakapoud prostřední – souhrn poznatků o jeho rozšíření ...

32-33

Vývoj hnízdění populace luňáka červeného a luňáka hnědého ve Šluknovském výběžku

34

K výskytu bramborníčka černohlavého v CHKO Labské pískovce v roce 2020

34-35

Havrani polní v Rumburku a výročí hnízdění rorýsů obecných

35-36

Skřivan lesní v Českém Švýcarsku v roce 2020

37-38

Rákosník proužkovaný na Velkém rybníku | Počty vrabců na Starém Městě

39

Hnízdění čápa černého na umělém hnízdě

40-41

600P

42

Výskyt čejky chocholáté na PR Velký rybník u Horního Podluží

43-45

Jiříčka obecná na Šluknovsku, Hnízdění sezóna krutihlava obecného na Bílinsku | Hnízdění ledňáčka říčního v Mikulášovicích

46

Nezapomenutelný zážitek s lejskem malým | O jednoho rorýse ...

47

Hnízdění luňáka červeného na umělém hnízdě v roce 2020 | Zajímavé umístění hnízda hrdličky zahradní v Děčíně

48

Mnišské louky – nový ptačí park u České Lípy

ÚVODNÍ SLOVO

Vážené a milé kolegyně, kolegové, čtenáři a milovníci ptactva,

do rukou se vám dostává další číslo našeho „ornitologického zpravodaje“, které je opět plně zajímavých článků, zjištění a výsledků dlouhodobé ornitologické práce členů našeho ornitologického klubu. Je potěšitelné, že je při terénní práci stále co objevovat, neboť milá a nečekaná překvapení jsou všude kolem nás.

Bohužel radost z ornitologické práce hatí jedna smutná událost. Zemřel náš dlouholetý a zakládající člen našeho ornitologického klubu Jiří Vondráček. Měl jsem tu možnost s ním osobně dlouhá léta spolupracovat a jsem vděčný za to, co pro nás a severočeskou ornitologii udělal. Svou systematickou práci a přístupem patří, spolu s Juliem Michelem a Zdeňkem Bártou, mezi velikány ornitologie našeho regionu.

Pavel Benda

Jiříčka obecná, pták roku 2020.

Juandev. Wikimedia.org

Fotografie na úvodní straně: hýl obecný, netypicky vybarvený (amelanismus), Jiříkov I. Wenischová

Číslo 16, rok 2020. Vydává Ornitologický klub při Labských pískovcích. Grafické zpracování a tisk: © TR-DESIGN.CZ

ZÁPIS

ze setkání Ornitologického klubu při Labských pískovcích (OK LP) dne 13. 6. 2020 v sídle Správy NP České Švýcarsko v Krásné Lípě

Přítomni (dle prezenční listiny): Benda, Půlpán, Rubeš, Tomšíková, Chmelová, Lobotka Jiří, Šena, Neckář, Jahodová, Jahoda, Augst, Rohlík, Horyna, Bartoň, Ritschel, Suržinová, Wenischová, Boura, Havlíček, Procházková

Hosté – Tomáš Salov (tlumočnick)

Omluveni: Rajchl, Rybář, Mikolášková, Lobotka Jan, Suržinová, Nagel, Šutera, Vondráček, Mikolášková, Heřt

■ P. Benda tradičně zahájil setkání OK LP znělkou prezentující národní parky České republiky.

■ Letošní termín setkání členů OK byl z důvodu karantény zapříčiněné koronavirovou nákazou posunut netradičně až na tento termín.

■ Poté následovalo přivítání přítomných a vyzvání, aby všichni využili nabídky lahodného občerstvení, které připravili členové OK, resp. jejich partnerky.

■ Dále byla poslána prezenční listina a účastníci vyzváni k aktualizaci svých kontaktů. K dispozici k volnému rozebrání byly propagační materiály vydané Správou NP České Švýcarsko.

■ Bylo představeno nejnovější číslo Zpravodaje Ornitologického klubu při Labských pískovcích č. 15. Všem, kteří přispěli svým článkem byl vyjádřen dík. O tento zpravodaj má zájem i Saská ornitologická knihovna, které byly předány kompletně všechny výtisky.

■ Jako nový zájemce o členství v OK se představil Kamil Havlíček z Velkého Šenova, který je nyní čekatelem na plnoprávné členství.

■ Za přínos pro OK a poznání ornitofauny našeho regionu by oceněn památným nožem s logem NP kolega Martin Horyna.

■ ČSO vyhlásila pro rok 2020 jako ptáka roku jiříčku obecnou. Proběhla diskuse o pozitivních zkušenostech, tak o negativních – likvidace hnízd. Kolegyně

Procházková se dotázala, zda někdo z přítomných neviduje hnízdiště jiříček v našem regionu. Nikdo tuto aktivitu nekoordinuje, ale proběhla diskuse a zájemci se domluví s kolegyní Procházkovou.

■ Byla představena aktivita České společnosti ornitologické na vytváření ptačích parků v jejím vlastnictví. V současnosti již perfektně funguje ptačí park Josefovské louky. Založeny byly další 3

– Kosteliska u Hodonína, pískovna u Přerova (vlhy) a Mnišské louky u České Lípy. Poslední jmenovaná je cca 30 min jízdy autem od Děčína. Velmi zajímavá lokalita s velkým potenciálem, doporučujeme k návštěvě.

■ Následovaly 2 prezentace videí chování odchycených krutihlavů pořízené v roce 2019 Jiřím Rubešem.

Byla promítnuta špičková videoprezentace jeřábka lesního z přírody, kterou poskytl kolega Šimon Kertys ze Slovenska, se kterým, kromě jiných, je jednáno o odchytu divokých jeřábků na Slovensku za účelem reintrodukce do Národního parku České Švýcarsko. Specializuje se právě na tento druh.

Následovala diskuse:

■ nálezy podezřelých úhynů – orel mořský u Lobendavy, čáp černý u Tisé, 3 mláďata čápů černých v Kyjovském údolí, sokol stěhovavý – neúspěšné hnízdění v Děčíně na komíně – opuštění snůšky, několik hnízd predovaných kunou.

■ v Děčíně se podařilo okroužkovat více než 50 břehulí říčních a také zde byla odchycena nejstarší břehule v ČR při hnízdění (nejméně 8 let stará).

■ Monitoring Ptačí oblasti Labské pískovce – v roce 2020 – sokol stěhovavý, výr velký, chřástal polní, skřivan lesní, lelek lesní, tetřívka obecná, pochop rákosní, tuhák obecný spolu s pěnicí vlašskou. Prosba o spolupráci.

■ v roce 2020 se pokračuje v mapování výskytu strakapoudů malých a doplnění našich znalostí o rozšíření strakapoudů prostředních

■ M. Horyna informoval o mimořádně zajímavém pozorování datlíka tříprstého v NP poblíž Mezní Louky

■ M. Horyna zjistil výskyt zpívajícího samce rákosníka proužkovaného u Velkého rybníka u Rybníště. V našem regionu je to rarita.

■ M. Rohlík informoval o výskytu malé sovy – s velkou pravděpodobností sýčka obecného na sídlišti v Benešově nad Ploučnicí.

■ byly pořízeny velmi zajímavé záběry z kolonie volavek popelavých u Šluknova, kdy z původních 4 hnízd (v roce 2014) má kolonie v letošním roce minimálně 7 hnízd. Volavky hnízdí i v areálu ZOO Děčín v loňském roce 1 hnízdo, letos minimálně 2 hnízda.

■ V. Šena informoval o rozšiřování a zvyšování početnosti hnízdících jeřábů popelavých ve Šluknovském výběžku.

■ V. Šena informoval o odhadu hnízdění luňáků hnědých ve Šluknovském výběžku asi na 3 páry

■ P. Benda informoval o prokázání smrtelné nákazy u zvonků zelených v našem regionu, která se šíří prostřednictvím krmitěk. Úhyny v této souvislosti byly zjištěny u Srbské Kamenice, Vysoké Lípy

■ U. Augst informoval o prvním zahnízdění orlů mořských v Saském Švýcarsku

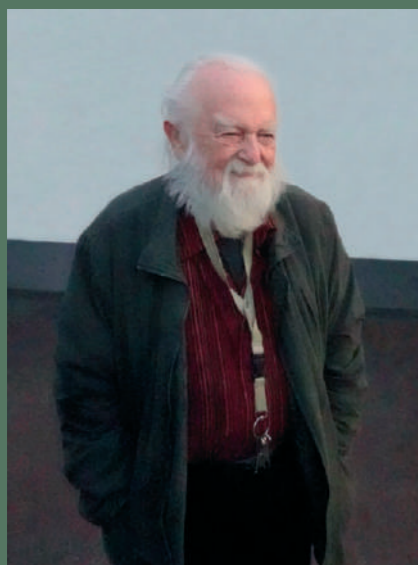
■ G. Ritschel prezentoval snímky z výskytu husic nilských v oblasti Šluknova

■ M. Půlpán a manželé Jahodovi - monitoring labutí bude nadále pokračovat. Situace ohledně hnízdění se oproti minulým letům o trochu zlepšila. Informovali také o zjištění zabitých labutí v našem regionu (šetří Policie) a odstřelech v Německu

Následovala volná diskuse přítomných a ukončení jednání symbolicky plyšovým sokolem.

Zapsal: Pavel Benda

ODEŠEL JIŘÍ VONDRÁČEK

Dne 28. listopadu 2020 zemřel ve věku 93 let pan Jiří Vondráček, nestor ornitologie severních Čech.

I když se Jiří Vondráček narodil 19. 2. 1927 mimo Ústí nad Labem, celý svůj plodný život prožil právě v tomto městě. Jeho pracovní dráha začala prací v cukrovaru, dále pak delší dobu pracoval ve Výzkumném ústavu organické chemie v Ústí nad Labem, aby poté nastoupil jako zoolog do Krajského střediska památkové péče a ochrany přírody (KS-SPPOP), které se pak transformovalo v Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR v Ústí nad Labem, kde pracoval až do svého odchodu do důchodu.

Znal jsem Jirku již od svého mládí, přibližně od roku 1980, kdy jsme se potkali v Krajském zoologickém klubu při ZOO Ústí n. L. Brzy se stal se mým celoživotním průvodcem ornitologií a blízkým přítelem. Byl jedním ze zakladatelů krajského zoologického klubu spolu s legendárním Petrem Voženílkem, Herbertem Tichým a Václavem Vysokým. Byl opravdovou duší Ornitologické sekce, která v té době měla až 30 členů, kteří neúnavně dokumentovali stav a změny ornitofauny tehdejšího Severo-

českého kraje. Z mého pohledu to byla zlatá doba terénní ornitologie v severních Čechách.

Jirkovou zásluhou je, kromě jiného, že takzvaně objevil německé ornitology, kteří do té doby jakoby v severních Čechách neexistovali. Navštívil všemožné archivy a muzea a při své velmi dobré němčině neúnavně překládal práce předválečných německých ornitologů a tyto informace nezištně zprostředkoval a předával dál.

Jeho velkou láskou byli hlavně dravci a sovy. Společně jsme projeli mnoho lokalit v celém bývalém Severočeském kraji a mapovali výskyt kdysi hojných sov pálených, sýčků a hlavně jeho oblíbených výrů. Jeho srovnávací materiály k determinaci kostiček ve vývržcích byly opravdu precizní.

Soupis jeho publikací je opravdu úctyhodný. Neúnavně každoročně publikoval hlavně ve sborníku Krajského zoologického klubu Fauna Bohemiae Septentrionalis (FBS), kde jen v tomto sborníku publikoval více než 100 prací!

Jeho první zdokumentovaná práce z oblasti ornitologie je strojepis v archivu KSSPPOP v Ústí nad Labem – Ornitologická pozorování ve východní části Krušných hor z roku 1964. I když už v roce 1963 publikoval krátké popularizační články v tehdejších novinách Průboj, např. Přílety labutě a Moudivláček lužní na Ústecku.

Naše společná práce na dvoudílném Ptactvu CHKO Labské pískovce z roku 1987 byla hodně přínosná a navazovala na dnes již klasickou publikaci Julia Michela Tiere der Heimat. Dodnes s ní naši kolegové pracují. Byl také kroužkovatelem Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze.

Jeho manželka Jindřiška po dobu jejich šedesátiletého manželství plně respektovala jeho celoživotního koníčka, a i v době jeho nemoci, kdykoliv jsem zavolal, ozvalo se: „Dědoušku, volá Václav...“

Strašně rád cestoval a, i když v minulém režimu to bylo komplikované, navštívil mnoho ornitologických lokalit v tehdejším NDR, Maďarsku a Rumunsku. Například jeho úžasné vyprávění o Dunajské deltě mě vedlo k několika návštěvám této mimořádné evropské lokality.

I v posledních letech, navzdory jeho zdravotnímu stavu, jsme pravidelně minimálně jedenkrát týdně jezdili na jezero Milada a dokumentovali proměny tohoto hnědouhelného lomu v úžasnou ptačí lokalitu. A byl to Jirka, kdo inicioval a spolupracoval i na našem posledním článku ve FBS v roce 2018 o avifauně právě této lokality.

Vážený Jirko, díky za vše, co jsi pro naše ptáky, přírodu a nás ornitology udělal!

Vašek Šutera

MONITORING PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE 2020

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*):

V roce 2020 celkem bylo zjištěno 13 obsazených teritorií (NP - 7, CHKO - 6) – bylo prokázáno 11 hnízdění, z nichž 6 bylo úspěšných (2 x v NP a 4 x v CHKO) a bylo vyvedeno 15 mláďat (3 x 2, 3 x 3) (2 x 3 v NP, 1 x 3, 3 x 2 v CHKO) a 5 hnízdění bylo neúspěšných. Jeden pár a jeden samec obsadili teritorium, ale hnízdění nebylo úspěšné pravděpodobně z důvodu neplodnosti či k hnízdění nedošlo.

Hnízdění v Děčíně v budce na komíně společnosti Termo bylo neúspěšné (3 zastydá vejce).

Výr velký (*Bubo bubo*):

V roce 2020 bylo identifikováno celkem 12 obsazených lokalit, resp. teritorií. Bohužel bylo dohledáno pouze 1 hnízdo (Nová Oleška). Hnízdění bylo úspěšné – 1 mláďe. I přes velmi intenzivní terénní práci se nepodařilo podchytit více lokalit, i když je jisté, že početnost výrů se na našem území nemění. Z výše uvedeného důvodu potvrzujeme naši domněnku, že zjištěný počet teritorií je s velkou pravděpodobností, oproti skutečnému stavu, podhodnocený.

Na území jsou stále ještě poměrně rozsáhlá území, na nichž zatím výrů aktuálně prokázán nebyl či byl zaznamenán jen nepravidelně nebo historicky. Jedná se zejména o oblast Mikulášovice a levoobřežní části PO. Problémem zůstává dohledávání hnízd, neboť v tomto terénu je to mimořádně obtížné a extrémně časově náročné. Také hnízdní úspěšnost, vzhledem k úživnosti a predačnímu tlaku bude zřejmě velmi nízká.

Tetřívěk obecný (*Lyrurus tetrix*):

Na vymezených liniích a ani na žádné jiné lokalitě v PO Labské pískovce nebyl tento druh zjištěn. V současné době vymizel. Poslední tokající tetřívěk, po razantním úbytku v předchozích letech, byl zazname-

nán v roce 2010. Příčin bylo několik – zarůstání imisních holin, vysoký predační tlak, turistické zatížení. V okrajové části navazující PO Východní Krušné hory také vymizel.

Skřivan lesní (*Lullula arborea*):

Skřivan lesní byl sčítán na 4 liniích ve dvou termínech.

Linie č. 1:

- 22. 4., 1 zpívající samec

- 11. 5., 3 zpívající samci

Linie č. 2:

- 21. 4., negativní

- 16. 5., 3 zpívající samci

Linie č. 3:

- 21. 4., 5 zpívajících samců

- 16. 5., 9 zpívajících samců

Linie č. 4:

- 29. 4., 1 zpívající samec

- 12. 5., 2 zpívající samci

Celkově byl skřivan lesní zjištěn na všech liniích. V prvním sčítacím termínu bylo zjištěno celkem 7 zpívajících samců na třech liniích (na jedné zjištěn nebyl) a ve druhém celkem 17 zpívajících samců na všech liniích.

Chřástal polní (*Crex crex*):

Chřástal polní byl sčítán plošně v celé Ptačí oblasti, a to ve dvou termínech.

- 1. sčítací termín: konec května – celkem 12 volajících samců chřástala polního (9 v POLP, 3 mimo POLP) + 5 volajících samců křepelky polní (vše v POLP)

- 2. sčítací termín: konec června – celkem 58 volajících samců chřástala polního (35 v POLP, 23 mimo POLP) + 22 volajících samců křepelky polní (15 v POLP, 7 mimo POLP)

Výrazně menší počet zjištěných chřástalů polních v prvním sčítacím termínu byl zapříčiněn zejména nedostatečným rozvojem travních porostů, co se týče výšky a hustoty, a díky klimatickým vlivům. Jádro populace v POLP zůstává v oblasti Libouchce, Tisé a Petrovic, Jetřichovic (Všemilská planina) a na Krásnolipsku.

V ostatních oblastech jsou chřástalové zjišťování jen ojediněle či nepravidelně.

Moták pochop (*Circus aeruginosus*):

Moták pochop byl monitorován celkem na 4 lokalitách, které mají vhodné hnízdní prostředí a kde v minulosti bylo prokázáno hnízdění. Celkově byl zjištěn na 3 lokalitách, k úspěšnému hnízdění došlo pouze na jediné lokalitě – Stará Oleška. Na lokalitě Světlík k úspěšnému hnízdění nedošlo a na lokalitě Velký rybník byl moták zaznamenán pouze jednou, takže lze předpokládat, že k hnízdění vůbec nedošlo. Lokalita Markvartice zůstala neobsazena.

Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*):

Tento druh byl monitorován na 4 liniích ve dvou sčítacích termínech. Lelek lesní nebyl zjištěn na žádné linii v žádném sčítacím termínu.

Ťuhýk obecný (*Lanius collurio*) a pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*):

Tyto druhy byly monitorovány na 4 liniích ve dvou sčítacích termínech.

Linie č. 1 (Libouchec – Jílové)

- 17. 5. - 12 teritorií ťuhýka obecného a 1 teritorium pěnice vlašské

- 14. 6. - 5 teritorií ťuhýka obecného

Linie č. 2 (Růžová)

- 23. 5. - 8 teritorií ťuhýka obecného (6 x samci, 1 x pár, 1 x hnízdo + samice)

- 18. 6. - 3 teritoria ťuhýka obecného

Linie č. 3 (Kunratice)

- 18. 5. - 4 teritoria ťuhýka obecného a 1 teritorium pěnice vlašské

- 12. 6. - 3 teritoria ťuhýka obecného

Linie č. 4 (Krásná Lípa – Rybníště)

- 12. 5. - 1 pár ťuhýka obecného

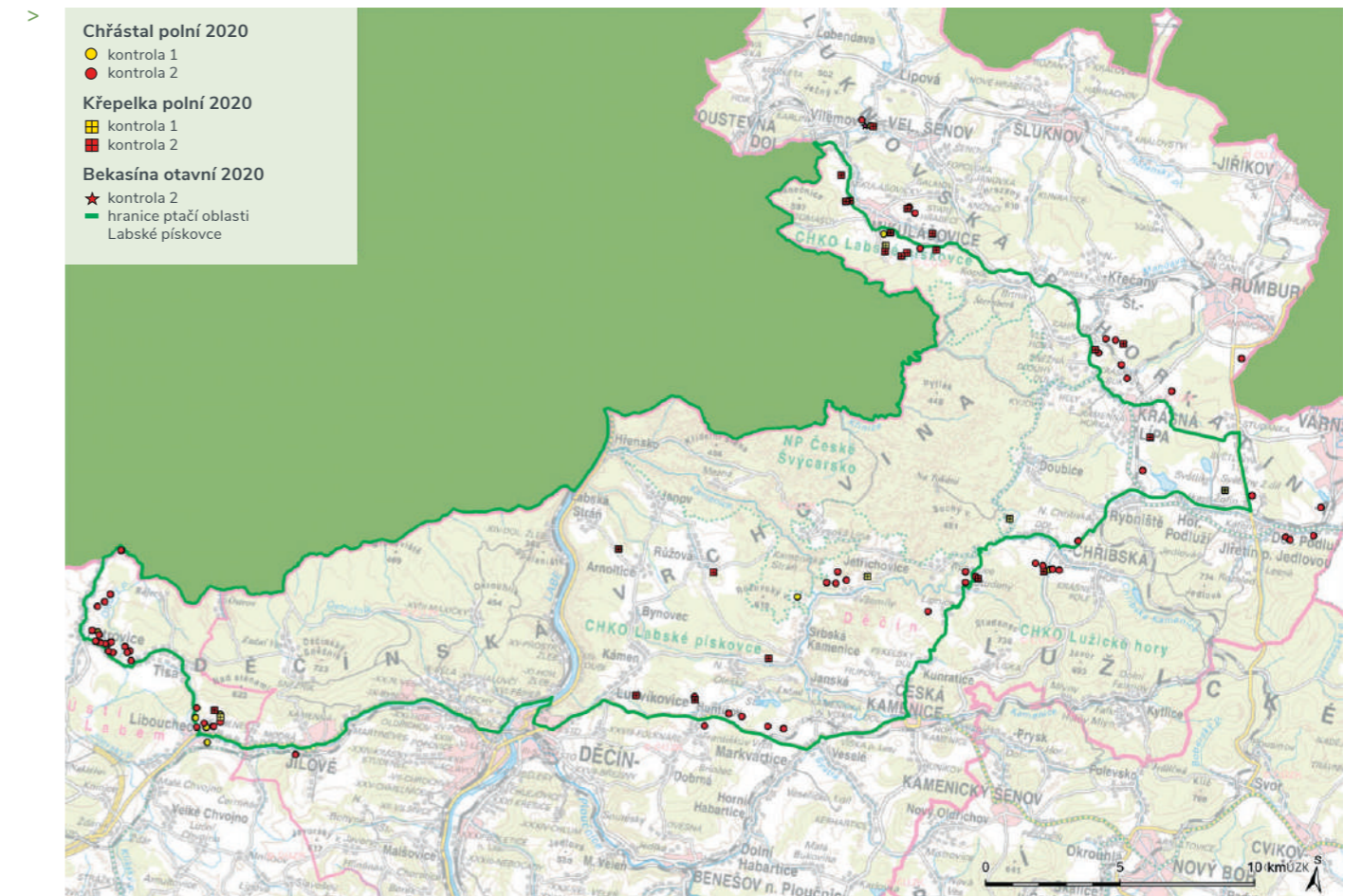
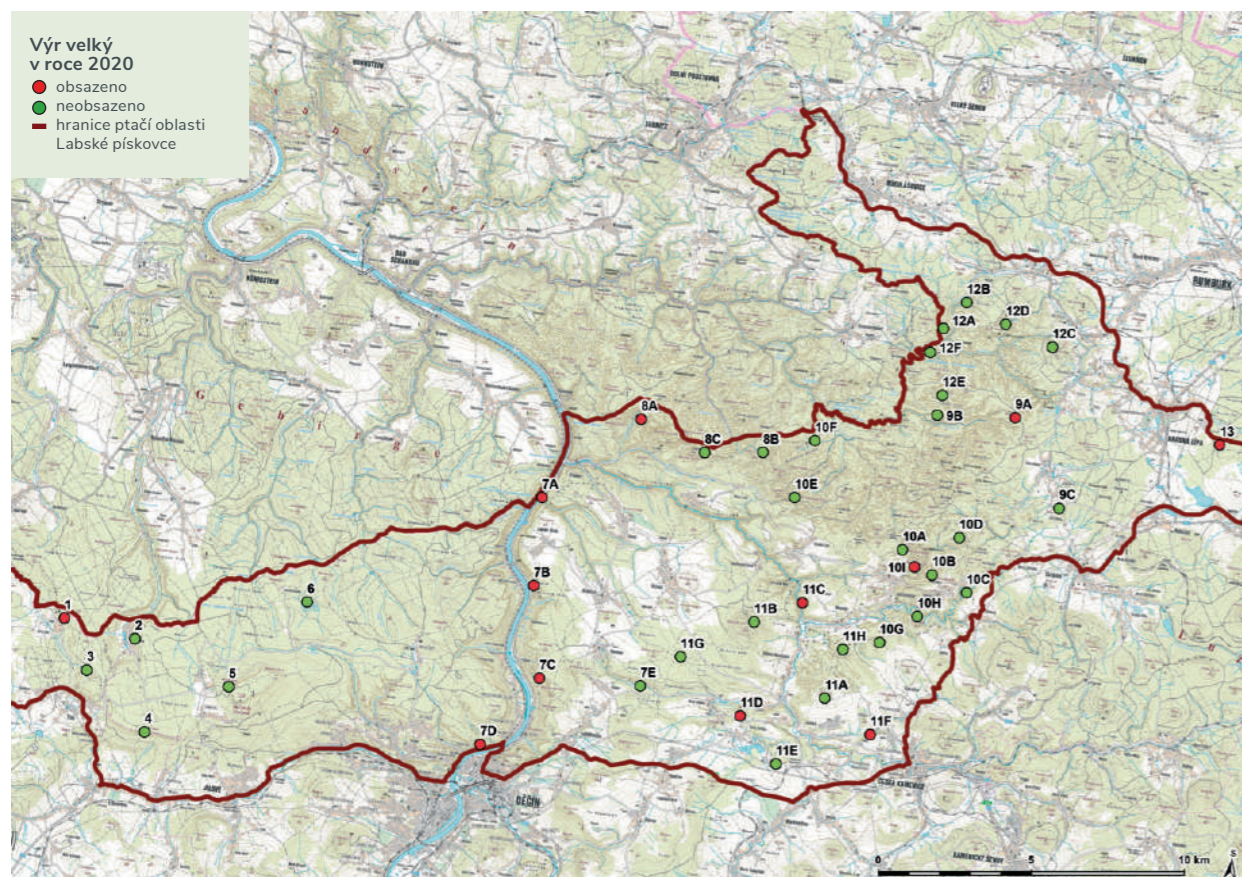
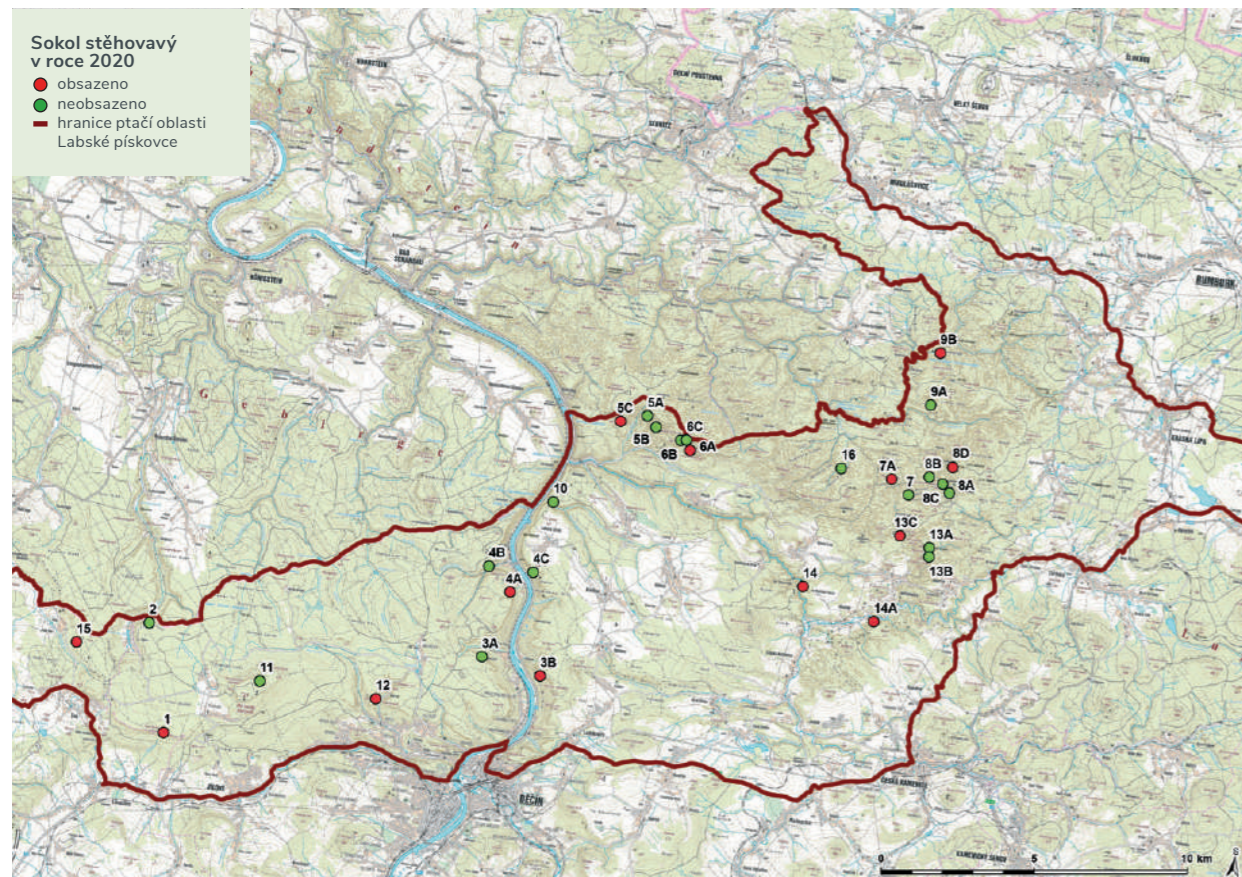
- 14. 6. - 5 teritorií ťuhýka obecného (2 hnízda, 2 páry, 1 samec)

Ťuhýk obecný – zjištěn na všech liniích a všech kontrolách. Při první kontrole celkem 25 teritorií (nejvíce linie č. 1–12 teritorií), při druhé kontrole celkem 16 teritorií (nejvíce linie č. 1 a 4 - po 5 teritoriích).

Pěnice vlašská – zjištěna pouze při první kontrole na 2 liniích po 1 zpívajícím samci.

Pavel Benda >

> MONITORING PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE 2020

Mapy Sokol Stěhovavý, Výr velký, Chřástal polní. © Oldřich Holešinský

2020 – KONEČNĚ ZASE PŘIJATELNÁ ČÍSLA!

Sokol stěhovavý. © M. Jäger

Jaro bylo klidné a také počasí se vyvíjelo dobře. Srážek poskrovnu a teploty bez velkých výkyvů. To, že počasí na jaře hraje velkou roli při zahájení hnízdění i péči o mláďata, je obecně známo. Dlouhotrvající deště a silné pozdní zimy proto

vcelku jistě vedou k častým hnízdním neúspěchům. Dospělí ptáci nemohou lovit, nenajdou potravu a nedokážou dostatečně živit mláďata.

Loňský rok připravil pro vyvedení mláďat čápa černého, výra velkého a sokola stěhovavého dobré podmínky, svou roli sehrál také koronavirus. Právě v kritické době hnízdění panoval v Saském Švýcarsku extrémní klid, území bylo téměř „liduprázdňé“.

Ze třech hnízdišť čápů černých známých z předešlého roku byla loni obsazena pouze dvě hnízda. Z jednoho vylétlo jedno mládě, snůška však obsahovala tři vejce. Na druhém hnízdě se ze čtyř vajec vyklubala čtyři mláďata a všechna vyrostla. Dlouholeté hnízdiště třetího páru

v levobřežní části území bylo bohužel obětí sporného lesnického zásahu.

Mezi výry jsme loni našli pět hnízdičích samic. To se podařilo naposledy v roce 2015. Ze čtyř hnízd tak vylétlo sedm mláďat. Na pátém hnízdě samička z neznámého důvodu snůšku o dvou vejcích opustila. Na dosud neznámém hnízdě v levobřežní části území bylo objeveno poraněné mládě, které bohužel nepřežilo.

Také situace sokolů se vyvíjela dobře, i když došlo záhy k poklesu počtu hnízdičích párů. Ze čtrnácti pozorovaných párů hnízdění zahájilo pouze jedenáct. Existuje pro to však přijatelné vysvětlení. Následkem vysoké hustoty sokolů populace

Pokračování na straně 8 >

Výr velký. © Ulrich Augst

> Pokračování ze strany 7
v Labských pískovcích, úbytku množství zpěvných ptáků, nedostatku kořisti

a těsného sousedství jiných sokolích párů došlo k posunům ve vývoji či nedovyvinutí vajec. U výrů tento jev pozorujeme již několik desetiletí. Z hnízd vylétlo 16 mláďat. To je v každém případě vyšší počet než v předchozích letech při větším počtu párů a číslo představuje více než jedno mládě na sokol pár. I tato situace nastala naposledy v roce 2015.

Na jednom z hnízd sokolům hnízdění trvalo zhruba 60 dnů. Dvě později vyzvednutá vejce byla neplodná. Zda snůška obsahovala pouze tato dvě vejce, nebylo možné kvůli velké pozorovací

vzdálenosti určit. Příčiny ztrát na jiných lokalitách již zpětně nebyly zjistitelné, věřím však, že byly způsobené přírodními faktory.

Dále bylo v národním parku zaznamenáno 14 teritorií krahujců obecných, jedno hnízdění kulíška nejmenšího, šest hnízdění sýce rousného, 57 hnízd datla černého a 110 hnízd holubů doupháků. V levobřežní části území bylo nalezeno hnízdo orlů mořských se dvěma mláďaty a potvrzena dvě teritoria jeřábů popelavých, v jednom případě se dvěma mláďaty.

Ulrich Augst

ČÁP ČERNÝ – REPORT XIX

Celkem se v širším regionu České-
ho Švýcarska podařilo v letošním roce
(2020) prokázat hnízdění na 5 lokalitách,
z nich byla 3 hnízdění úspěšná
a bylo okroužkováno 7 mláďat (1 x 1, 1 x
2, 1 x 4). V Ptačí oblasti Labské pískovce
byla z těchto 5 hnízdění 4 hnízdění (pouze
2 úspěšná) a jedno hnízdění bylo prokázáno
mimo – v CHKO Lužické hory.

Od posledního reportu se nám sešlo
celkem 13 nových zpěvných hlášení
od 9 čápů černých:

■ čáp **66JO** kroužkovaný 7. 6. 2019
na stromovém hnízdě (buk) nedaleko
Tisé spolu se 3 sourozenci, byl dne 7. 9.
2019 pozorován u obce Püchau v Sasku
a dne 5. 9. 2020 u obce Niederdorf také
v Sasku. Pak dne 12. 9. 2020 ve Francii
na lokalitě Étang du Milieu, Laperrière-
sur-Saone, Cote d'Or.

■ čáp **6155** kroužkovaný 21. 6. 2006
poblíž Mezní Louky (stromové hnízdo
– buk) i se 4 sourozenci, byl dne 23.
7. 2020 pozorován u potoka Lodě-
nice, u obce Svatý Jan pod Skalou
na Berounsku. Tento čáp v širší oblasti
od roku 2015 hnízdí.

■ čáp **63JC** kroužkovaný 5. 6. 2012
na Doubicku (Dravčí stěny) na skalním
hnízdě spolu s ještě 3 sourozenci, byl

zjištěn 27. 3. 2020 poblíž Mezní Louky,
kde od roku 2017 hnízdí. V roce 2016
hnízdil Doubicku na lokalitě Eustach –
Limberk.

■ čáp **6653** kroužkovaný 27. 6. 2019
na stromovém hnízdě (buk) nedaleko
Tisé spolu se 3 sourozenci, byl dne 25.
5. 2020 pozorován v Bavorsku u obce
Bad Heilbrunn a 7. 8. 2020 ve Francii
na lokalitě Pontoux, Saone-et-Loire.

■ čáp **60M4** kroužkovaný 9. 6. 2004
poblíž Mezní Louky na hnízdě na buku
se 2 sourozenci, byl pozorován 1. 6.
2020 na Robečském potoce u Doks
(Starých Splavů). V této oblasti byl po-
zorován v době hnízdění od roku 2009
a v roce 2013 u Konojed na Litoměřic-
ku. Další pozorování pochází ze dne 7.
9. 2020 z Francie z lokality Lac du Tem-
ple a Lac du Orient, Aube, kde zimuje
od roku 2004, kdy se narodil. Je to čáp,
od kterého máme nejvíce zpěvných hlá-
šení, a díky kroužkování se nám podařilo
poodhalit jeho život.

■ čáp **6655** kroužkovaný 7. 6. 2018
na stromovém hnízdě (buk) nedaleko
Tisé spolu se 3 sourozenci, byl ve dnech
19. 7. – 7. 8. 2020 pozorován ve Fran-
cii na lokalitě Bannegon, Cher. V roce
2018 byl zastížen také ve Francii.

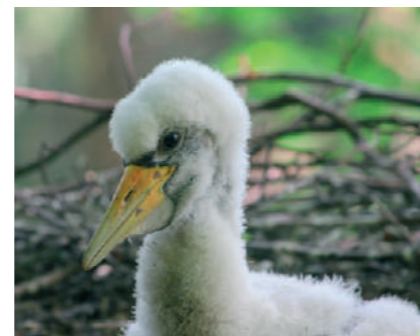
■ čáp **656M** kroužkovaný Václavem Še-

nou 13. 6. 2018 na stromovém hnízdě
nedaleko České Kamenice spolu se 3
sourozenci, byl dne 20. 8. 2020 pozoro-
ván ve Francii na lokalitě Lac du Temple,
Aube, tak jako v roce 2018.

■ čáp **66JP** kroužkovaný 7. 6. 2018 po-
blíž Kyjova na skalním hnízdě spolu se
3 sourozenci, byl dne 24. 8. 2020 pozoro-
ván na Třeštickém rybníku u obce Po-
žáry na Králověhradecku. Tento čáp byl
rok předtím dne 16. 7. 2019 pozorován
na Nymbursku u Rožďalovic na Horním
Holském rybníce.

■ čáp **676W** kroužkovaný 13. 6. 2020
poblíž Chřibské Václavem Šenou
na stromovém hnízdě spolu s ještě jed-
ním sourozencem, byl ve dnech 24. a 30.
8. 2020 pozorován na Třeštickém rybní-
ku u obce Požáry na Králověhradecku.

Pavel Benda

Čáp černý. © Pavel Benda

ZIMUJÍCÍ VODNÍ A MOKŘADNÍ PTÁCI

© Helena Tomšíková

labuť velká	M 1	F 1		
skorec vodní	ad 2		Libouchecký rybníček	0
volavka popelavá	ad 3		Karlovka v rybník	0
morčák velký	M 2	F 2	Karlovka - kaskády	0
kormorán velký	ad 6		M. Bukovina 2 rybníky	0

Benešov nad Ploučnicí - Děčín soutok

kachna divoká	M 73	F 51	Vlčí jezero	0
volavka popelavá	ad 4		Maxičky rybník	0
labuť velká	ad 2			
kormorán velký	ad 1			
skorec vodní	ad 11			

11. LEDNA 2020

Labe - Dobkvice až Hřensko

kachna divoká	M 59	F 54
kormorán velký	ad 72	imm26
racek bělohavý	ad 8	
morčák velký	M 18	F 13
volavka popelavá	ad 14	
lyska černá	ad 1	

Zámecký rybník Děčín

kachna divoká	M 40	F 40
labuť velká	ad 2	imm 3

Jílovský potok

kachna divoká	M 66	F 34
skorec vodní	ad 2	

Zámek Jílové rybníček

kachna divoká	M 2	F 1
---------------	-----	-----

Terezínský rybník

kachna divoká	M 16	F 14
ostralka štíhlá	F 1	
kormorán velký	ad 2	

Stará Oleška v.rybník

kachna divoká	M 9	F 8
volavka popelavá	ad 1	
labuť velká	imm 1	
lyska černá	ad 8	

Karhartice soutok Benešov nad Ploučnicí

kachna divoká	M 58	F 42
---------------	------	------

Police - Benešov nad Ploučnicí

kachna divoká	M 62	F 41
---------------	------	------

17. - 18. DUBNA 2020

Ploučnice - Police - Šachov

Kachna divoká	M 5
---------------	-----

Ploučnice - Šachov - Františkov

Kachna divoká	M 11 + F 4
Konipas bílý	ad 1
Skorec vodní	ad 2

Ploučnice - Františkov - Benešov n/Pl.

Kachna divoká	M 22 + F 11
Čáp černý	ad 1

Ploučnice - Benešov n/Pl- Malá Veleň

Kachna divoká	M 19 + F 12
Labuť velká	1 imm

Labe - Dobkvice – železniční most Děčín

Kachna divoká	M 18 + F 8
Labuť velká	M1 + F 1 (pár)
Racek bělohavý	ad 1
Čáp černý	ad 1
Volavka popelavá	ad 4
Potápka malá	ad 2
Konipas bílý	ad 4

Labe - Markvartice

Kachna divoká	M32 + F 18
Volavka popelavá	ad 1
Konipas bílý	ad 3

Labe - Stará Oleška- Olešský rybník

Labuť velká	M 1 + F 1 (pár)
Volavka popelavá	ad 2
Volavka bílá	ad 1

> Moták pochop	M 1 + F 1 (pár)
Kachna divoká	M 31 + F 28
Konipas bílý	ad 1
Lyska černá	ad 8
Husice nilská	M 1 + F 1 (pár)
Kormorán velký	ad 1
CELKEM: 269 ks	

16. LEDNA 2021

Labe - Hřensko, st.hranice - Děčín, železniční most:

Kachna divoká	M 57	F 31	celkem 88 ks
Kormorán velký	ad 23		celkem 23 ks
Volavka popelavá	ad 3		celkem 3 ks
Morčák velký	M 8	F 4	celkem 12 ks
Racek bělohlavý	ad 2		celkem 2 ks
Ledňáček říční	ad 3		celkem 3 ks
Labuť velká	1 imm.		celkem 1 ks
Hohol severní		F 1	celkem 1 ks
CELKEM: 133 ks			

Labe - Dobkvice - Děčín, železniční most

Kachna divoká	M 42	F 27	celkem 69 ks
Kormorán velký	ad 78	juv 16	celkem 94 ks
Volavka popelavá	ad 4		celkem 4 ks
Morčák velký	M 9	F 9	celkem 18 ks
Hohol severní	M 4	F 4	celkem 8 ks
Racek bělohlavý	ad 2		celkem 2 ks
Potápka malá	ad 2		celkem 2 ks
CELKEM: 197 ks			

Děčín - Zámecký rybník

Kachna divoká	M 73	F 59	celkem 132 ks
Kormorán velký	ad 2		celkem 2 ks
Volavka popelavá	ad 1		celkem 1 ks
Lyska černá	ad 2		celkem 2 ks
Ledňáček říční	ad 1		celkem 1 ks
Labuť velká	ad 2	1 imm.	celkem 3 ks
Morčák velký	M 2	F 2	celkem 4 ks
CELKEM: 154 ks			

Děčín - Tereziánský rybník

Kachna divoká	M 32	F 27	celkem 59 ks
Ostralka štíhlá	F 1		celkem 1 ks
CELKEM: 60ks			

Ploučnice - Děčín soutok - Malá Veleň most

Kachna divoká	M 51	F 33	celkem 84 ks
Kormorán velký	ad 7		celkem 7 ks
Volavka popelavá	ad 2		celkem 2 ks
Ledňáček říční	ad 1		celkem 1 ks
Skorec vodní	ad 3		celkem 3 ks
Kachnička mandarínská	M 1	F 1	celkem 2 ks
CELKEM: 99 ks			

Ploučnice - Malá Veleň most, Benešov n/PL. soutok

Kachna divoká	M 58	F 44	celkem 102 ks
Kormorán velký	ad 6	1 juv	celkem 7 ks
Volavka popelavá	ad 2		celkem 2 ks
Labuť velká	M 1	F 1	celkem 2 ks
Morčák velký	M 2	F 2	celkem 4 ks
CELKEM: 117 ks			

Ploučnice - Benešov n/PL. Police

Kachna divoká	M 58	F 39	celkem 97 ks
Volavka popelavá	ad 2		celkem 2 ks
Skorec vodní	ad 1		celkem 1 ks
CELKEM: 100 ks			

Bystrá - Benešov n/PL. Soutok, Kerhartice

Kachna divoká	M 36	F 30	celkem 66 ks
Volavka popelavá	ad 1		celkem 1 ks
Skorec vodní	ad 1		celkem 1 ks
CELKEM: 68 ks			

Mandava - Staré Křečany, rybník Vídeň, Rumburk, Sefen-nersdorf

Kachna divoká	M 33	F 28	celkem 61 ks
Volavka popelavá	ad 1		celkem 1 ks
CELKEM: 62 ks			

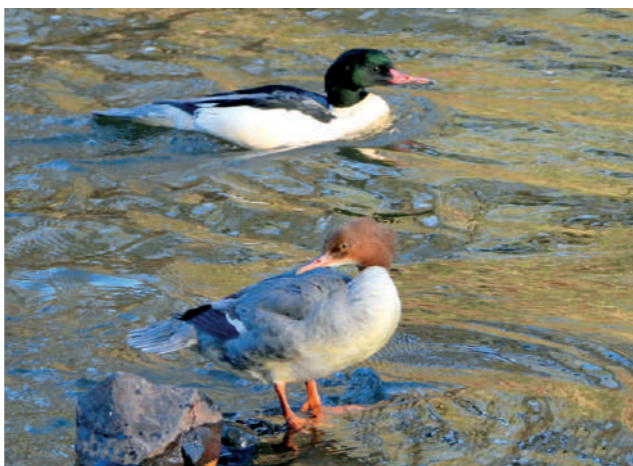
Mandava - Varnsdorf

Kachna divoká	M 139	F 89	celkem 228 ks
volavka popelavá	ad 1		celkem 1 ks
Konipas horský	ad 2		celkem 2 ks
CELKEM: 232 ks			

Rybník u Billy

Kachna divoká	M 15	F 6	celkem 21 ks
CELKEM: 21 ks			

Miroslav Půlpán a spolupracovníci (Benda, Rubeš, Šena, Neckář, Tomšíková, Boura, Lobotka, Procházková)

Morčák velký. © Helena Tomšíková

Kormorán velký. © Helena Tomšíková

SČÍTÁNÍ KORMORÁNŮ VELKÝCH NA LABI

Sčítání kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) na Labi v úseku Dobkvice – Hřensko, státní hranice

DATUM	ADULTNÍ	JUVENILNÍ	CELKEM	20. 11. 2017	45	11	56
18. 12. 2017				136	65		201
ROK 2014				ROK 2018			
26. 12. 2014	45	3	48	17. 01. 2018	74	16	90
ROK 2015				22. 02. 2018	91	25	116
09. 01. 2015	52	4	56	12. 03. 2018	55	3	58
20. 02. 2015	48	6	54	17. 10. 2018	86	29	115
18. 03. 2015	17	0	17	19. 11. 2018	176	52	181
14. 11. 2015	37	5	42	15. 12. 2018	181	66	247
23. 12. 2015	57	10	67	ROK 2019			
ROK 2016				12. 01. 2019	166	35	201
04. 01. 2016	67	5	72	22. 02. 2019	136	54	190
16. 02. 2016	62	8	70	15. 03. 2019	75	36	111
15. 03. 2016	35	5	40	24. 10. 2019	205	74	279
17. 10. 2016	33	4	37	15. 11. 2019	411	160	571
12. 11. 2016	29	6	35	13. 12. 2019	132	23	155
13. 12. 2016	51	9	60	ROK 2020			
ROK 2017				10. 1. 2020	73	23	96
09. 01. 2017	65	5	70	14. 2. 2020	102	22	124
17. 01. 2017	70	9	79	13. 3. 2020	96	12	108
14. 02. 2017	86	11	97	16. 10. 2020	158	36	194
20. 03. 2017	27	23	50	13. 11. 2020	163	28	191
15. 09. 2017	21	3	24	11. 12. 2020	216	48	264
16. 10. 2017	36	6	42	Miroslav Půlpán, Miroslav Rybář			

VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP ET13872

Kroužkování

Druh: datel černý (*Dryocopus martius*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 16.5.2020,--:-- , přesně
Místo: Doubice, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Spravedlnost
Souřadnice: 50,8805 14,46548 / 50°52'49,8"N 14°27'55,73"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: druh neurčen
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 29.10.2020,--:-- , přesně
Místo: Doubice, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Kozí hřbety, Dlouhý roh
Souřadnice: 50,878277 14,445002 / 50°52'41,8"N 14°26'42,01"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: mrtev delší dobu (3)
Okolnosti: nalezena pouze noha s kroužkem (03)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Filip Votrubec, filip.votrubec@gmail.com

Vzdálenost: 1 km, Směr: 260 °, Uplynulý čas: 165 dní

ID: U5957075

Report vytvořen: 2.11.2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C126526

Kroužkování

Druh: káně lesní (*Buteo buteo*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 29.5.2010,--:-- , přesně
Místo: Rumburk (Rumburk 1), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Rumburk
Souřadnice: 50,95 14,55 / 50°57'0"N 14°33'0"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: káně lesní (*Buteo buteo*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 4.1.2021,--:-- , přesně
Místo: Louny, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: el.rozvodna
Souřadnice: 50,35373 13,812132 / 50°21'13,43"N 13°48'43,67"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 10 km
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: zasažen elektrickým proudem (35)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Daniela Jahoda (annamarie.marieanna@gmail.com)

Vzdálenost: 84 km, Směr: 218 °, Uplynulý čas: 3872 dní

ID: U6047857

Report vytvořen:
4.1.2021

VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C155621

Kroužkování

Druh: puštík obecný (*Strix aluco*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 9.5.2014,--:-- , přesně
Místo: Krásná Lípa (Vlčí Hora), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Vlčí Hora
Souřadnice: 50,933333 14,45 / 50°56'0"N 14°27'0"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: druh neurčen
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 25.6.2020,--:-- , přesně
Místo: Staré Křečany, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,953618 14,49155 / 50°57'13,03"N 14°29'29,58"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 10 km
Kondice: mrtev delší dobu (3)
Okolnosti: nalezen pouze kroužek (02)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Milan Vacek, kordn@seznam.cz

Vzdálenost: 4 km, Směr: 52 °, Uplynulý čas: 2239 dní

ID: U5762252

Report vytvořen: 25.6.2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek PLG DN34965

žlutá P:D65 Odečítací kroužek

Kroužkování

Druh: **racek stříbř./běloh./středom.** (*Larus argent./cach./mich.*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: **4.6.2017,--:-- , přesně**
Místo: Domanice, Dolnoslaskie, [PLDO], **Poland**
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,95202 16,598625 / 50°57'7,27"N 16°35'55,05"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Paweł Grochowski

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	P:D65	žlutá

Zpětný odchyt

Druh: **racek bělohavý** (*Larus cachinnans*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), toňský či starší (1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: **14.2.2020,--:-- , přesně**
Místo: **Děčín** (Děčín I), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: **Zámecký ryb.**
Souřadnice: 50,777441 14,213631 / 50°46'38,78"N 14°12'49,07"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: M. Půlpán

Vzdálenost: 168 km, Směr: 264 °, Uplynulý čas: 984 dní

ID: U5762252

20.6.2020

VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřolupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CX1642

Kroužkování

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: samec (M), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 12.5.2017,--:-- , přesně
Místo: Libouchec, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Tiské stěny
Souřadnice: 50,778074 14,069366 / 50°46'41,06"N 14°4'9,72"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	5D	žlutá-bílá

Zpětný odchyt

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: samec (M), předloňský či starší (+2K)
Status: hnízdící
Datum, čas, přesnost: 22.3.2020,--:-- , přesně
Místo: Trmice, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Teplárna Trmice
Souřadnice: 50,64478 13,98671 / 50°38'41,21"N 13°59'12,16"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Václav Beran (lutra@email.cz)

Vzdálenost: 16 km, Směr: 201 °, Uplynulý čas: 1044 dní

Ostatní hlášení o tomto ptáku

2020-04-17 | CX1642 | M | +2K | Teplárna Trmice, (Trmice), Ústecký kraj | CZ18 | Czechia | 50.64478; 13.98671 | 16 km | Václav Beran

ID: U5718637

Report vytvořen:
1.5.2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřolupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CX5047

Kroužkování

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 13.5.2020,--:-- , přesně
Místo: Tisá, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Rájec
Souřadnice: 50,808592 14,016194 / 50°48'30,93"N 14°0'58,3"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	ACL	stříbrná-černá

Zpětný odchyt

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), letošní(1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 18.11.2020,--:-- , přesně
Místo: Byšice, Stredočeský kraj a Praha, [CZ17], Česká republika
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,318132 14,624159 / 50°19'5,27"N 14°37'26,97"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: chycen sovou nebo dravcem (64)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Jan Procházka, prochy.finist@seznam.cz

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Kroužek již přitomen	Odečítací kroužek	CL	bílá

Vzdálenost: 69 km, Směr: 142 °, Uplynulý čas: 188 dní

ID: U5989154

Report vytvořen: 20.11.2020

VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP A18521

Kroužkování

Druh: výr velký (Bubo bubo)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 19.5.2019,--:-- , přesně
Místo: Hřensko (Mezná), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Tetřeví stěny
Souřadnice: 50,8898 14,26907 / 50°53'23,28"N 14°16'8,65"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: druh neurčen
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 14.7.2020,--:-- , přesně
Místo: Geising, Sachsen, [DESN], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,766667 13,766667 / 50°46'0"N 13°46'0"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: mrtev delší dobu (3)
Okolnosti: nalezen mrtev (01)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: VW Hiddensee

Vzdálenost: 38 km, Směr: 249 °, Uplynulý čas: 422 dní

ID: U5866660

Report vytvořen: 14.9.2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP LB5738

Kroužkování

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: neznámé (U), letošní (1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 2.10.2007,--:-- , přesně
Místo: Skalice, Jihočeský kraj, [CZ10], Česká republika
Poznámka k místu: Skalice
Souřadnice: 49,3 14,7 / 49°18'0"N 14°42'0"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Josef Jahelka (634, j.jahelka@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: samec (M), loňský či starší (+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 3.11.2020,--:-- , přesně
Místo: Děčín (Děčín I), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Labe
Souřadnice: 50,779133 14,207323 / 50°46'44,88"N 14°12'26,36"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: H.Tomšíková, M Půlpán, pulpanmiroslav42.mp@gmail.com

Vzdálenost: 168 km, Směr: 348 °, Uplynulý čas: 4780 dní

Ostatní hlášení o tomto ptáku

2009-01-10 | LB5738 | U | +1K | Veselí nad Lužnicí, (Veselí nad Lužnicí, Veselí nad Lužnicí I), Jihočeský kraj | CZ10 | Czechia | 49.183333; 14.7 | 13 km | Jahelka Josef

ID: U5962355

Report vytvořen: 4.11.2020

VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2020

NÁRODNÍ
MUZEUM

Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP LB5738

Kroužkování

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: neznámé (U), letošní (1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 2.10.2007, --:--:--, přesně
Místo: Skalice, Jihočeský kraj, [CZ10], Česká republika
Poznámka k místu: Skalice
Souřadnice: 49,3 14,7 / 49°18'0"N 14°42'0"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Josef Jahelka (634, j.jahelka@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: samec (M), loňský či starší(+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 3.11.2020, --:--:--, přesně
Místo: Děčín (Děčín I), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Labe
Souřadnice: 50,779133 14,207323 / 50°46'44,88"N 14°12'26,36"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: H.Tomšíková, M.Půlpán, pulpanmiroslav42.mp@gmail.com

Vzdálenost: 168 km, Směr: 348 °, Uplynulý čas: 4780 dní

Ostatní hlášení o tomto ptáku

2009-01-10 | LB5738 | U | +1K | Veselí nad Lužnicí, (Veselí nad Lužnicí, Veselí nad Lužnicí I), Jihočeský kraj | CZ10 | Czechia | 49.183333; 14.7 | 13 km | Jahelka Josef

ID: U5962355

Report vytvořen: 4.11.2020

LABUTÍ STŘÍPKY 2020

Labuť velká. © Miroslav Půlpán

V letošním roce jsme společně s kolegy Helenou Tomšíkovou, Davidem Bourou a manželi Jahodovými po odečtech obdrželi celkem 55 zpětných hlášení o labutích velkých (Cygnus olor), z nich pouze 5 odečtů bylo labutí kroužkovaných v Německu, jeden odečet z Rakouska a ostatní byly z České republiky.

Nejstarší zjištěná labuť byl samec LB 5738 - stáří min. 13 let (viz zpětné hlášení).

Hnízdění bylo v okrese Děčín prokázáno pouze na čtyřech místech:

- Olešský rybník - 2 ad. + 6 juv.
- Lipová - 2 ad. + 4 juv.
- Světlík (hnízdění cca po 10 letech) - 2 ad. + 4 juv.
- Nové Hrabčec, kde hnízdění nebylo úspěšné (predace snůšky zřejmě kunou)

Bohužel, jedno mládě na Olešském rybníku se narodilo s genetickou vadou, nevidělo na pravé oko. Bylo proto odchyceno a odvezeno do Záchrané stanice

(ZS) Archa v Liberci, kde se podařilo oko na 50 % uzdravit. Nicméně následně byla zjištěna genetická porucha, která vedla ke špatnému růstu křídla, což znemožnilo labuti létat. Přesto jí byla dána šance na život v přírodě a byla vypuštěna na soutoku Labe s Ploučnicí.

KROUŽKOVANÍ PTÁCI V ROCE 2020

Pavel Benda:

- Čáp černý - 5 pull.
- kavka obecná - 2 juv.
- vrána šedá - 1 juv.
- břehule říční - 4 ad.

Celkem 4 druhy, 12 kusů

Václav Šena:

- datel černý - 59 pull.
- holub doupač - 7 pull.
- jestřáb lesní - 6 pull.
- krkavec velký - 9 pull.
- káně lesní - 14 pull.

V Litoměřicích došlo k otravě labutí rodinky, kdy samec otravu nepřežil. Zbytek rodiny se podařilo v ZS Archa v Liberci uzdravit. Nastal problém, kam umístit rodinku tak, aby měla klid. Řešení se našlo dne 3. září 2020, kdy se rodinka vypustila na malém rybníku na Karlovce (viz foto). Zde jsem měl možnost denní kontroly. Ihned jsem namontoval informační tabulku o možnosti přikrmování a prováděl jsem denní kontrolu. Po dvou měsících, kdy už mláďata létala, samice společně se dvěma mláďaty odletěla. Za čtyři dny po jejich odletu odlétla i zbylá mláďata. Jedno mládě si to namířilo rovnou za hranice 60 km do Wilschdorfu v Sasku (viz zpětné hlášení).

Celkem jsme zjistili úhyn 4 labutí:

- 1 x náraz do železničního mostu v Děčíně
- 1 x vysílením dopadlo na asfaltové parkoviště u „Kokosu“ v Děčíně
- 1 x náleze na Zámeckém rybníku v Děčíně
- 1 x protržený jícen od rybářského háčku, Stará Oleška

Miroslav Půlpán

- luňák hnědý - 1 pull.
  - luňák červený - 21 pull.
  - moták pochop - 8 pull.
  - orel mořský - 2 pull.
  - poštolka obecná - 8 kusů (4 pull. + 4 ad.)
  - puštitk obecný - 10 pull.
  - sokol stěhovavý - 12 pull.
  - vlašťovka obecná 14 pull.
  - výr velký - 1 pull.
  - čáp bílý - 3 pull.
  - čáp černý - 2 pull.
  - tuňák obecný - 6 pull.
- Celkem 18 druhů, 183 kusů

Datlík tříprstý v oblasti Bouřňáku. © Martin Horyna

PRVNÍ POZOROVÁNÍ DATLÍKA TŘÍPRSTÉHO

První pozorování datlíka tříprstého (*Picoides tridactylus*) v Národním parku České Švýcarsko

Existuje několik druhů ptáků, kteří se v Národním parku České Švýcarsko (NPČŠ) doposud nevyskytovaly, a přesto by zde našli vhodné prostředí. Jedním z nich je datlík tříprstý.

V Evropě je populace odhadována na 0,6 – 1,45 mil. párů. V České republice je odhad 2 500 – 5 000 párů dle hnízdního sčítání z let 2001–03. V posledních desetiletích byla zaznamenána vzrůstající početnost v Pobaltí, v Alpských státech a v Balkánských pohořích. Naopak pokles byl zaznamenán v Karpatech, ve Finsku a Švédsku.

Na jedné z minulých schůzí našeho „ornitologického klubu“ mě Pavel Benda mírně navnadil, když mluvil o vyhnízdění datlíka tříprstého v kulturní smrčtině na Českomoravské vrchovině, kde se běžně tento druh nevyskytuje ani nehnízdí. A podobných smrčtin zde máme hodně. Sice mnohé jsou ve stádiu odumírání, ale to by nemuselo být pro tohoto šplhavce na závadu.

S tímto druhem mám mírné zkušenosti z pozorování ve Vysokých Tatrách, na Šumavě a v Alpách. Co je pro něj typické, je malá plachost. Nebývá ne-

obvyklé se k němu přiblížit na pouhých několik metrů.

Výborné terénní zkušenosti je možné nalézt na stránkách birdwatching.cz v článku Jak hledat a najít datlíka v horském lese od Jiřího Šafránka. Datlík se příliš často neozývá, a tak zásadní pro hledání je zvuk, který vydává při hledání potravy. Jedná se o slabé ťukání do kůry smrku, které není slyšet daleko, a nelze tak hledat tento druh při větru, neboť se ztrácí v šumu lesa. Zmíněný způsob má jeden výrazný klad, lze ho používat po celý rok.

> S těmito znalostmi jsem hledal datlíka několik let jak v NP České Švýcarsko, tak i CHKO Labské pískovce. Problémem je, že stejný zvuk při vyhledávání potravy vydává i nejhornější šplhavce u nás – strakapoud velký. V praxi to vypadá asi takto: zaslechnete ťukání, řeknete si – co kdyby..., hledáte strom, od kterého vychází zvuk, což může někdy trvat i minuty, protože ťukání se ozývá jen občas. Po nalezení stromu hledáte zdroj zvuku, to také obvykle trvá nějakou chvíli a když hledaný objekt naleznete, zjistíte, že se jedná o strakapouda velkého. A toto se se 100 % pravidelností opakuje znovu a znovu. Je třeba mít trpělivost a nevzdát to. Vždyť se říká, že naděje umírá poslední.

Zkoušel jsem pouštět i nahrávku bubnování datlíka s tím, že by při případné obhajobě teritoria mohl přilétnout. Při tomto způsobu jsem zažil i jeden úspěch, kdy přilétla samička a začala také bubnovat. Bohužel bylo to na Šumavě, kde je datlík místy nejhornějším šplhavcem. V naší oblasti jsem to zkoušel na mnoha místech, leč bezúspěšně. Až nakonec úspěch zaznamenal způsob hledání datlíka podle ťukání při vyhledávání potravy, který jsem uvedl výše. Dne 19. 3. 2020 jsem v odpoledních hodinách v oblasti Mezní Louky u kopce Bouřňák zaslechl ťukání a kupodivu zdrojem zvuku nebyl jako vždy strakapoud velký, ale vytoužený datlík tříprstý. Byla to samice. Pořídil jsem dokumentační foto a několik minut samičku pozoroval. Byla stále na jednom smrku a hledala potravu. Po čtyřech dnech byl ten samý exemplář přibližně na stejném místě pozorován Pavlem Bendou. Další cílené návštěvy oblasti Bouřňáku i dalších míst národního parku již bohužel nebyly úspěšné.

Datlík se v Evropě vyskytuje ve dvou poddruzích. Sever Evropy obývá datlík s bílým hřbetem – *Picoides tridactylus tridactylus*, ve střední Evropě, Alpách a balkánských pohořích hnízdí poddruh s kropenatým hřbetem – *Picoides tridactylus alpinus*. Pozorovaná samička

měla hřbet bílý, což by odkazovalo spíše na severský poddruh, ale myslím, že zde existuje určitá míra variability, a tak nemusí jít nutně o návštěvu ze Skandinávie, či Pobaltí.

Nejbližší hnízdiště leží v Krkonoších, což je vzdušnou čarou okolo 90 km. Výskyt datlíka tam byl potvrzen opět po 50 letech v roce 2010, odhad početnosti pro toto pohoří je okolo 10 párů. V Krušných horách v posledním mapování hnízdního rozšíření (2014–17) nebyl zjištěn, ale v předchozím (2001–03) byl opakovaně zaznamenán v okolí Klínovce. Zajímavý údaj je z 13. 8. 2020, kdy byl pozorován 1 ex. na Hruboskalsku v Českém ráji.

Datlík je ptákem našich hor (Šumava, Novohradské hory, Jeseníky, Krkonoše, Brdy, Slavkovský les, Český les a pohraniční moravská pohoří). Právě na Moravě se v některých pohořích vyskytuje již od nadmořské výšky 400 m. To přibližně odpovídá i oblasti národního parku. Pokud se podíváme za naše hranice např. do Pobaltí, tam tento druh hnízdí v nížinných lesích (nadmořská výška do cca 300 m).

Datlík je vázán na výskyt kůrovce (lýkožrouta smrkového), který je jeho hlavní potravou. Staří lesáci mu říkali „pták smrti“, protože se objevil tam, kde nastala kůrovcová kalamita. Ta probíhá na mnoha místech ČR včetně našeho národního parku. Výskyt tohoto druhu pravděpodobně souvisí s tímto stavem. Otázkou je, zda se jedná o ojedinělý výskyt, či zde existuje řídká populace, která uniká pozornosti.

Na toto nemáme v současnosti odpověď. Reálnější se mi zdá první možnost, ale ani druhou nemůžeme zcela jednoznačně vyloučit. Pokud bychom se podívali na již zmíněné Krkonoše, tak je možné, že populace datlíka žila v tomto pohoří dávno před rokem 2010, jen pro svou malou početnost nebyla objevena. To, jak je to v NPČŠ, se ukáže v dalších letech.

Martin Horyna

Literatura:

Šťastný K., Bejček V. & Hudec K. (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. Aventinum: 230–231.

Místo výskytu datlíka u Bouřňáku. © Martin Horyna

OREL MOŘSKÝ V SASKÉM ŠVÝCARSKU

Bylo 1. dubna 1964, když jsem ve svém domovském kraji, nedaleko Sebnitz, spolu se svým strýcem spatřil svého prvního orla mořského (*Haliaeetus albicilla*). Zhruba ve stejném období se podařilo dobrému známému pozorovat na Malém Winterbergu orla mořského, kterého úporně odháněl tamtéž hnízdící pár sokolů stěhovavých. Po těchto pozorováních byl podle mne dostupných zdrojů orlů mořských spatřen až v roce 1985 a od roku 1993 byl druh zaznamenán v následujících 21 letech z 25 let až do roku 2019 (viz graf).

V 60. letech 20. století se první orlí páry usadily v Hornolužické krajině vřesovišť a rybníků (Oberlausitzer Heide-und Teichlandschaft) poté, co v předchozích dekádách proběhlo několik pokusů o hnízdění. Potravou bylo a stále je k dispozici dostatek, díky bezpočtu rybníků v celé oblasti. V současné době je ve východním Sasku známých zhruba 70 teritorií orlů mořských (W. Nachtigall, osobní sdělení).

Několik let po roce 2000 se usadil pár orlů mořských ve východních Krušných horách. Hnízdo si vystavěl na velkém buku (obr. 1) a v následujícím roce (2007) došlo také k hnízdění, které bohužel nebylo úspěšné. Dozvuk zimy provázený značnými sněhovými srážkami-viděl jsem, jak dospělci sedícímu na vejících vyčnívá jen hlava-vše zmařil. O rok později bylo teritorium opuštěno.

V roce 2006 bylo prvně objeveno jihovýchodně od Krásné Lípy hnízdo orlů mořských na vysoké olši (Benda 2006). Již o deset let dříve hnízdí v okolních rozlehlých rákosinách tamních velkých rybníků také jeřábi. U orlů mořských se jednalo o první rozšíření do pahorkatiny mimo původní areál Hornolužické krajiny vřesovišť a rybníků. O tři roky později byl nalezen další hnízdící pár, a to v severní lesnaté části Šluknovského výběžku, při státní hranici v oblasti Hohwaldu (Šena 2009). V roce 2014 se podařilo najít

hnízdno na vysoké borovici blízko Staré Olešky (Benda 2014). Přinejmenším dvě prvně jmenovaná hnízdiště jsou obsazena ještě dnes.

Vlastní Českosaské Švýcarsko bylo tedy orly mořskými „obklíčeno“ a bylo tedy jen otázkou času, kdy tento druh začne hnízdit v centrální části Labských pískovců. Již v roce 2019 byl v oblasti zaznamenán pár orlů mořských, sameček a samička byli vybarveni, byli tedy pohlavně zralí. Většina pozorování pochází z labského údolí mezi Hřenskem a obcí Rathen, některá však také z oblasti nad skalami Affensteine. Tito velcí ptáci byli spatřeni i nad údolím říček Polenz nebo Křinice. Ještě na konci března byl pár viděn spolu, lze tedy předpokládat, že v daném roce ke hnízdění ještě nedošlo.

V roce 2020 pozorování pokračovala a okruh se zužoval na labské údolí v prostoru mezi obcemi Schmilka a Rathen. Rozhodující informaci o poloze hnízdiště poskytla fotografie pana T. Walda (obr. 2). Hledání bylo nejprve neúspěšné. Když jsme pak později stejného dne hnízdo našli, ukázalo se, že jsme je nejprve prostě minulí. Na hnízdě se nacházeli dva téměř letuschopní mladí orli, sameček a samička (obr. 3). Na okolo létajícího dospělého útočila samička jestřába. Podobné výjevy jsme pozorovali i v následujících dnech. Dospělí orli byli opakovaně pozorováni při lovu v Labi. Mně se takové pozorování podařilo přímo před

budovou Správy Národního parku. Pod hnízdem nebylo nalezeno žádné peří případně ulovených ptáků, ani pozůstatky savců, ryby tedy s jistotou představovaly hlavní potravu orlí rodiny.

Obě mláďata z hnízda vylétla a byla v oblasti po delší dobu pozorována spolu s rodinou, později ale i samostatně (obr. 4). V létě jsme při patě hnízdního stromu našli zřícené hnízdo. Dospělci však byli ještě v půli podzimu viděni na stromech, kde přespávali, nové hnízdo však dosud objeveno nebylo.

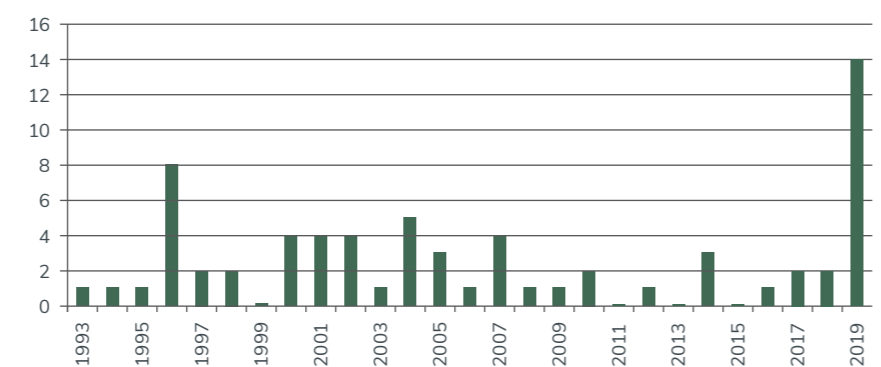
Poděkování patří všem, kdo mi sdělili svá pozorování a poskytli fotografie. Obzvláštní podporu při hledání orlího hnízda poskytli mé osobě, která byla tehdy okolnostmi přinucena pohybovat se za pomoci berlí, pan R. Hersemann ze stráže přírody Národního parku.

Literatura:

Benda, P. (2006): Editorial. - Zpravodaj orn. Klubu Labských pískovců 1, 1-2
 Benda, P. (2014): První prokázané hnízdění orla mořského (*Haliaeetus albicilla*) v Labských pískovcích v roce 2014. - Zpravodaj orn. Klubu Labských pískovců 10, 27
 Šena, V. (2009): Hnízdění orla mořského (*Haliaeetus albicilla*) ve Šluknovském výběžku v roce 2009. - Zpravodaj orn. Klubu Labských pískovců 5, 15-16

Ulrich Augst

Správa NP Saské Švýcarsko

Výsledky pozorování. >

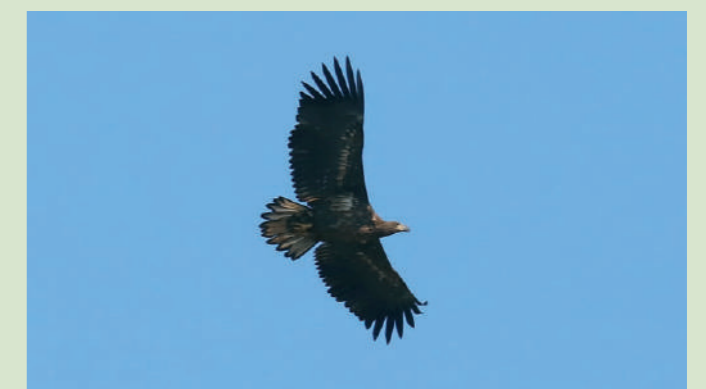
Obě mláďata orlů mořských na hnízdě, 5. června 2020. © F. Strohbach

Hnízdo orlů mořských na buku lesním ve východních Krušných horách, 22. června 2007. © U. Augst

Dospělý orl přináší kořist ke hnízdu, 12. května 2020. © T. Wald

Jedno ze dvou vylétnuvších mláďat orla mořského nad údolím Labe, 25. srpna 2020. © L. Lemm

HNÍZDĚNÍ DUDKA CHOCHOLATÉHO V ŠIRŠÍ OBLASTI POVRLŮ NA ÚSTECKU V ROCE 2020

Dudek chocholatý. © Alexej Hulko

Dudek chocholatý (*Upupa epops*) patří k ikonickým a nádherným skvostům naší přírody. Každý jej bezpochyby zná, i když ne každý se měl možnost se s ním v přírodě setkat. Já jsem tu možnost měl, a to dokonce při hnízdění.

Často vyrážím do širšího okolí Povrlů za přírodními krásami, kterých je v této oblasti opravdu mnoho. Dne 28.6. mne zaujal dudek, kterého jsem náhodně zahlédl. Jednalo se o širší oblast Mírkova. Rychle jsem seskočil z elektrokočla a šel se podívat, kam zaleťel. K mému překvapení a velké radosti dudek zaleťel do blízké mohutné stromové vrby, kde jsem posléze našel i hnízdní dutinu. Po chvíli se objevil i druhý dudek a oba intenzivně krmili mláďata v dutině. Dudci mě zaujali natolik, že jsem zde byl prakticky každý den a dokumentoval jsem, aniž bych rušil, jejich rodinný život. Vrba byla v nivě Lužického potoka v porostu doprovodné zeleně podél něj. Hnízdní dutina byla ve výšce asi 3,20 m a jak jsem později zjistil při nahlédnutí do ní, i velmi prostorná. Dudci měli celkem 6 mláďat, která úspěšně vyved-

li. Bylo zajímavé, že jednotlivá mláďata bylo možné od sebe rozpoznat podle individuálních charakteristických skvrn na čele. Dalo se také vypořádat čím jsou mláďata krmena. Jednalo se zejména o chrousty a hojně také rovnokřídlý hmyz (kobylinky, sarančata apod.), ale rozpoznal jsem i larvy a ponravky hmyzu a žížaly. Krmila se také mravenci, kteří leželi okolo hnízdního otvoru a v hnízdní dutině. Dudci velmi dbali na čistotu a často z ní vyhazovali vývržky, které se hromadily u paty stromu. Mláďata se

v hnízdě, když už byla větší, velmi intenzivně ozývala pisklavým hlasem.

Malí dudci opouštěli hnízdní dutinu postupně během tří dnů a poslední vylétlo 16. či 17.7. Rodinka se pak pohybovala v blízkém okolí, kde je rodiče dokrmovali. Bylo zajímavé, že je rodičovský pár je měl rozdělené na půl – tři s jedním rodičem a tři s druhým. Společně pak odpočívali a nocovali na keřích či stromech. Potravu pro mláďata, která se stále okolo nich motala, velmi často sbírali na polní cestě a jejím těsném okolí. Zde také mláďata zkoušela již sama potravu sbírat a lovit, ovšem se střídavými úspěchy. Prach polní cesty využívali také k popelení. V okolí hnízdiště se nacházela květnatá louka s řídkým porostem trav a pastviny se starými ovocnými stromy, které byly využívány pro pastvu koní. Toto prostředí jim poskytovalo ideální místo pro sběr potravy, které zde byl opravdu dostatek. Naposledy jsem dudky viděl 20.7.

Je zajímavé, že nikdy před tím, jsem dudky v této oblasti neviděl, i když zde žijí od roku 1975.

Doufám, že se dudkům na této překrásné lokalitě zalíbilo a v příštím roce se opět vrátí. Budu čekat...

Alexej Hulko

Dudek chocholatý. © Alexej Hulko

PRVNÍ HNÍZDĚNÍ HUSIC NILSKÝCH NA DĚČÍNSKU

Husice nilské. © Jiří Rubeš

Jako minulý rok, tak i ten letošní, se pár **husic nilských (*Alopochen aegyptiaca*)** zdržoval v okolí Olešského rybníka. V období hnízdění je zde však nikdo pozoroval. Dne 17. 10. 2020 jsme se s mým otcem vydali zkontrolovat vodní plochy na Děčínsku. Naše poslední zastávka byla na Markvartickém rybníku. Zde, k našemu překvapení, jsme pozorovali, že po vodní hladině vodil pár husic sedm nezletlých mláďat. Zvláštní je, že rybník byl kontrolován i před naší návštěvou a husice na něm zjištěny nebyly. Takže zůstává záhadou, jestli opravdu vyhnízдили přímo na Markvartickém rybníku nebo na nějakém v blízkém okolí.

Přestože je husice nilská nepůvodním druhem, jedná se o velmi pěkný druh a na vodě i břehu je nepřehlédnutelná. Myslím si, že se s touto husou budeme v našem okrese setkávat čím dál častěji.

Husice nilská je u nás nepůvodní, ale setkáváme se s ní v naší přírodě čím dál tím častěji. Husice byly vysazeny v 18. stol. v Anglii a v Nizozemí, odkud se začaly šířit až k nám. V České republice byla poprvé zjištěna na jižní Moravě v roce 1995, poté se objevila ve středních Čechách (1999), následoval výskyt ve východních Čechách (2002) a zároveň

i na střední Moravě (2002). Nejdříve šlo o ojedinělé výskyty jednotlivých ptáků, ale později o celé páry a v roce 2010 bylo poprvé u nás zjištěno i úspěšné hnízdění v severních Čechách na rybníce Kamenný v Chomutově. V roce 2011 zaznamenali ornitologové dokonce tři úspěšná hnízdění tohoto exotického druhu v Ústeckém kraji. Všechna z okolí Teplic a Chomutova.

Zdroj: <https://www.klub300.cz/clanky/faunistika/353-husice-nilska-se-zabydluje-v-ceske-republice>, http://oldcso.birdlife.cz/www.cso.cz/wpimages/video/sylvia47_5Schropper.pdf

Jiří Rubeš

POZOROVÁNÍ MOTÁKA STEPNIHO NA MIKULÁŠOVICKU

Moták stepní. © Václav Šena

Dne 12. 5. 2020 jsem při mapování vybraných ptačích druhů na linii Kopec-Mikulášovice vyplašil z **louky motáka (*Circus macrourus*)**. Na první pohled mě upoutal úzký bílý kostřec a plné vole. Dravec dožral ulovenou kořist a v kruzích začal stoupat. Rychle jsem pořídil několik dokumentačních fotografií a dál pozoroval v nebi mizejícího motáka. V první chvíli jsem předpokládal, že se jedná o mladého ptáka či samici motáka lužního, vzácného motáka stepního jsem si v tu chvíli nepřipouštěl.

Po příjezdu domů a po důkladném prohlédnutí fotografií v počítači jsem zjistil, že se jedná o motáka stepního ve stáří 2K (loňský, tzn. 1. léto + 1. zima), který nebyl ještě v šatu dospělých. Toto zjištění jsem ještě konzultoval s dalšími ornitology specialisty, kteří mi determinaci potvrdili.

Jedná se o vůbec první pozorování tohoto druhu ve Šluknovském výběžku a v Ptačí oblasti Labské pískovce.

Václav Šena

HNÍZDĚNÍ JEŘÁBA POPELAVÉHO VE ŠLUKNOVSKÉM VÝBĚŽKU

© Václav Šena

Tomuto ikonickému druhu se cíleně věnuji již řadu let. V tomto příspěvku shrnuji svá dosavadní zjištění. První hnízdění bylo doloženo v PR Velký rybník u Rybníště v roce 1995 (Kůrka, Benda, Marek). Následně i v PR Světlík. **Jeřábi popelaví (*Grus grus*)** byli pozorováni na těchto lokalitách i v letech předchozích. Tyto lokality jsou obsazovány prakticky každoročně. První hnízdění mimo

PR Velký rybník a PR Světlík jsem zaznamenal v roce 2010 v okolí obce Liščí. Vyvedené hnízdo našel kamarád Petr Klínger, pracovník Lesů ČR. Bylo umístěno v olšovém lese v nevelké tůni. Bylo zde jedno neoplozené vejce a skořápky z druhého vylíhnutého. Jeden z páru byl kroužkovaný jako mládě kolegou Petrem Lumpem na PR Světlík. Na této lokalitě hnízili pravidelně až do roku 2016. Bohužel tůně a bažiny postupně vysychaly a poslední dvě hnízdění byla již neúspěšná. V jednom případě jsem našel poblíž hnízda roztrhaného dospělého, pravděpodobně predace. Další rok proběhlo hnízdění s novým partnerem, ale bohužel snůšku sežrala divoká prasata. Lokalita byla pak opuštěna.

V následujících letech jsem našel a díky informacím kolegů dohledal i další hnízda. V současné době odhaduji populaci

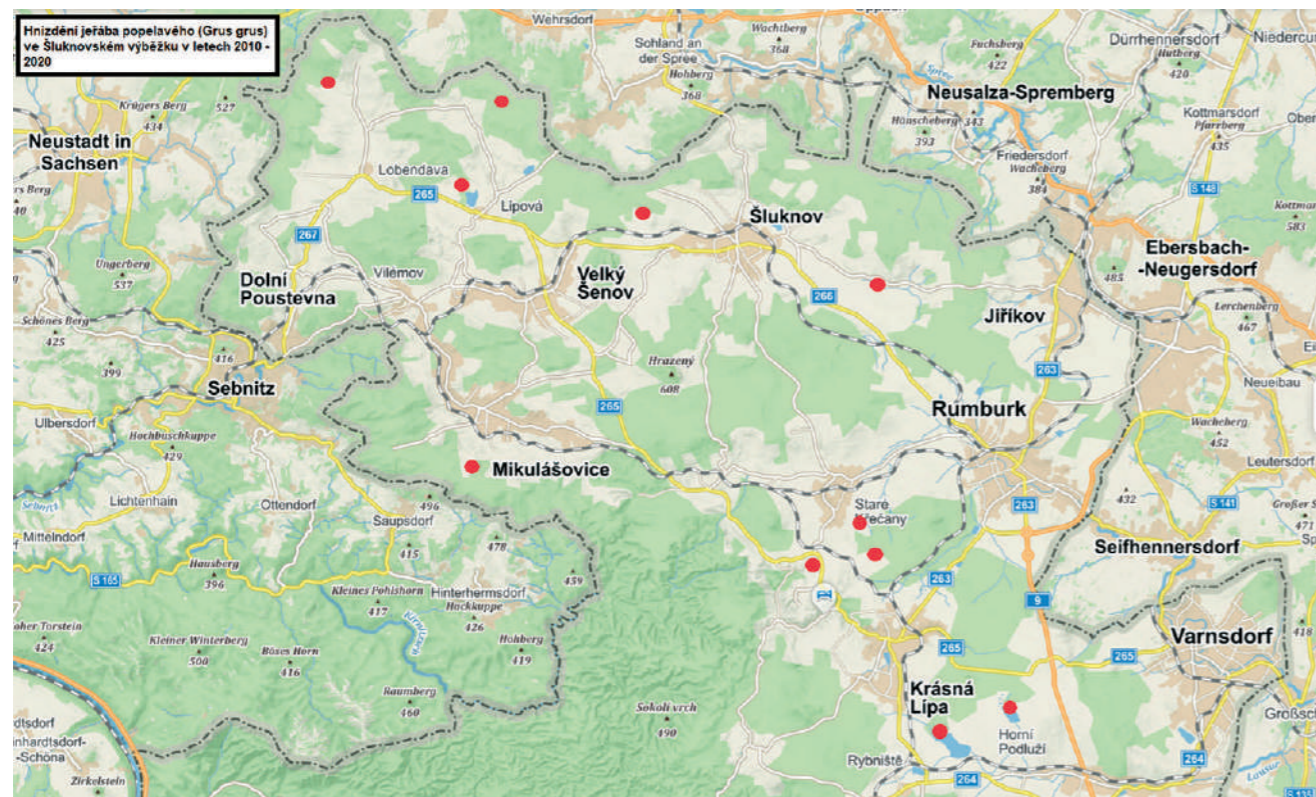
jeřábů popelavých ve Šluknovském výběžku na cca 9-10 párů, a to v různých typech biotopů od rozsáhlých litorálních porostů, přes malé porosty orobince, až po lesní bažinky (viz foto). Potěšující je skutečnost, že počet hnízdících párů stále roste. Zajímavé je, že se snižuje i plachost jeřábů a začínají hnízdit i poblíž lidí. Poslední nalezené hnízdo bylo umístěno cca 100 m od frekventované silnice a lidských obydlí. Také se podařilo najít druhé hnízdiště v CHKO Labské pískovce u obce Mikulášovice.

Rok 2020 byl pro jeřáby úspěšný. sledované páry vodily po dvou mláďatech.

Václav Šena

Literatura:

Šťastný K., Bejček V. & Hudec K. (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. Aventinum: 230-231.

Hnízdění jeřába popelavého (*Grus grus*) ve Šluknovském výběžku v letech 2010 - 2020. © Václav Šena

Hnízdění jeřába popelavého. © Václav Šena

POKRAČOVÁNÍ MAPOVÁNÍ STRAKAPOUDA MALÉHO V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2020

Strakapoud malý (*Dendrocopos minor*).

Vzhledem k nedostatečným znalostem o početnosti, distribuci a hnízdních nárocích tohoto druhu v zájmovém území, bylo v roce 2019 zahájeno mapování hnízdní populace tohoto druhu. Při něm bylo zjištěno celkem 18 lokalit, u kterých byl zjišťován také charakter hnízdního prostředí a poznatky s provokací pomocí hlasové nahrávky druhu (Benda, Rubeš 2019). V roce 2020 bylo v tomto mapování pokračováno a byly zpřesňovány a doplňovány získané informace.

V roce 2020 bylo zjištěno v zájmovém území celkem 16 nových lokalit strakapouda malého (viz mapka) a 3 mimo vymezené území (Javorský vrch – M. Horyna, Velká Veleň – Lesná – M. Horyna, Varnsdorf – R. Procházková).

Z hlediska biotopových nároků lze hnízdní teritoria rozdělit na dvě skupiny:

- lesní okraje s vysokým podílem zastoupení „měkkých“ dřevin, zejména osik a vrb, které jsou klíčové. Olše, ačkoliv se také často v hnízdních teritoriích vyskytovala, není pro tento druh významná. Naopak porostům s vysokým zastoupením olší, často i pralesovitého charakteru, se strakapoudi malí vyhýbají.
- souvislé lesní porosty s absencí „měkkých“ dřevin. V tomto typu prostředí je klíčový vysoký podíl torz starých stromů v různém stádiu rozpadu. Pokud je jejich dostatečné množství, jsou schopni strakapoudi malí toto prostředí osídlit, např. lokalita Růžák – velké množství bukových torz nebo lokalita Český vrch u Chřibské – velké množství torz břízy.

Díky charakteru hnízdních biotopů se dá jen těžko určit pro naši oblast hustota strakapoudů malých na jednotku plochy, nicméně u obce Libouchec byla nalezena lokalita, která je strakapoudem

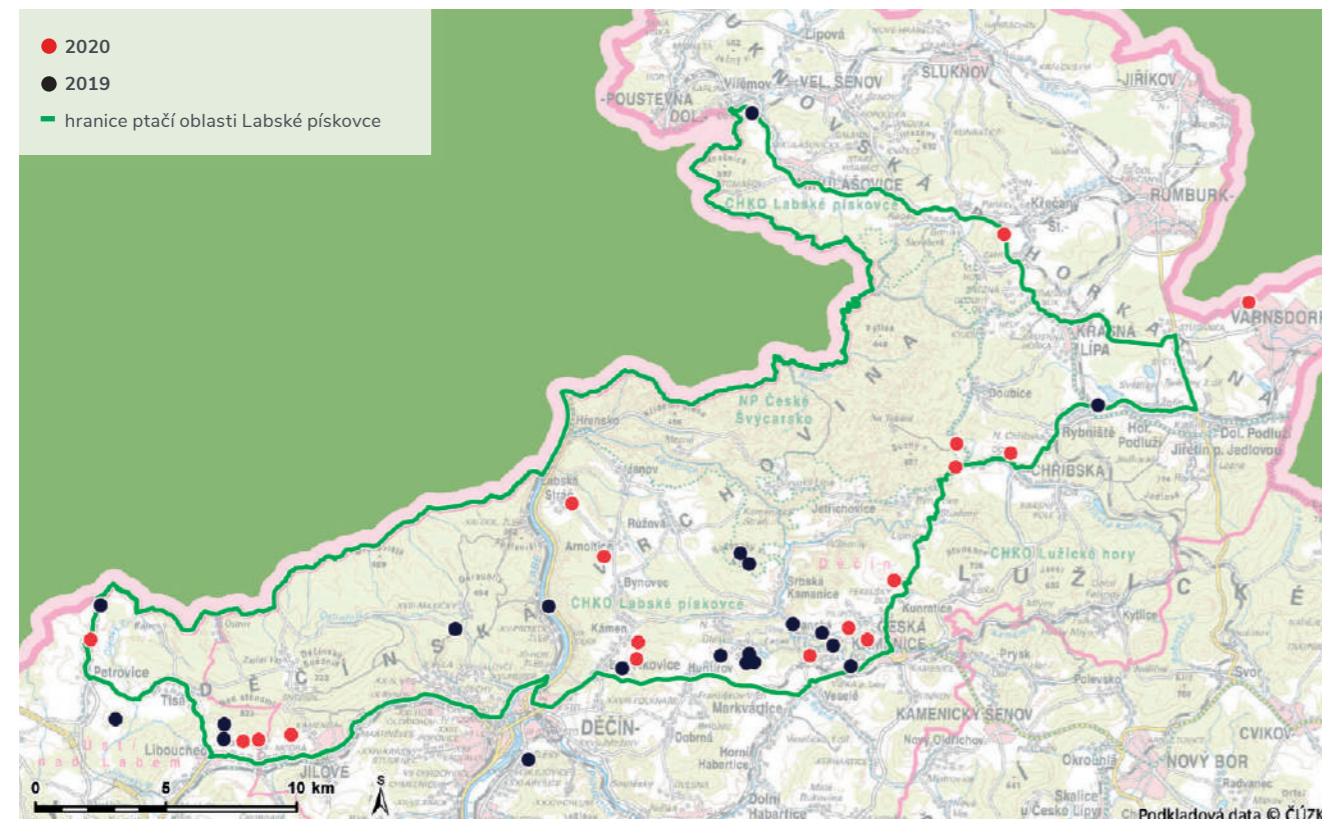
malým obsazena – 1 teritorium. Jedná se o polní lesík, který má velmi ostře vymezené hranice, neboť na něj navazují louky a pastviny. V tomto případě připadá 1 teritorium strakapouda malého na plochu 7 ha.

V letech 2019–2020 byl strakapoud malý cíleně mapován v Ptačí oblasti Labské pískovce, celkem bylo zjištěno 34 teritorií tohoto druhu (2019–18 a 2020–16). Na základě těchto výsledků lze odhadnout velikost hnízdní populace v Ptačí oblasti Labské pískovce na 40–50 párů.

Pavel Benda

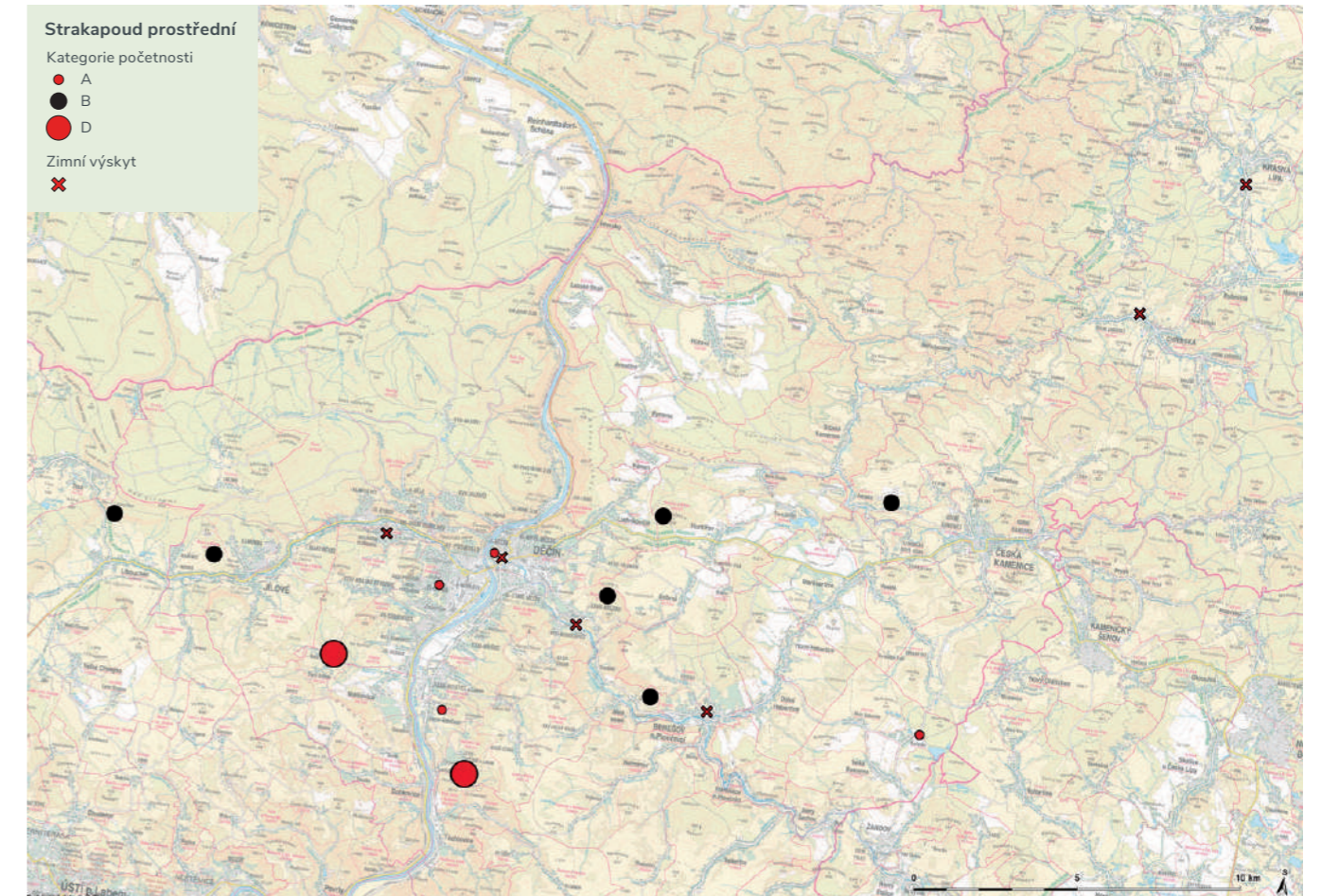
Literatura:

Benda P. & Rubeš J. (2019): Výsledky mapování strakapouda malého (*Dendrocopos minor*) v Ptačí oblasti Labské pískovce v roce 2019. Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích, číslo 15/2019: 19-20.

Oldřich Holešinský

STRAKAPOUD PROSTŘEDNÍ - SOUHRN POZNATKŮ O JEHO ROZŠÍŘENÍ V NAŠEM REGIONU

Oldřich Holešinský

Strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*). Tomuto druhu je věnována pozornost již od samého založení našeho ornitologického klubu. Také hned od prvního čísla jsou naši členové, příp. další zájemci, informováni o poznatcích o jeho rozšíření a chování v našem regionu. Je to druh velmi zajímavý nejen svým vzezřením, ale i teritoriálním chováním a také svými biotopovými nároky. V letošním roce se mi podařilo nalézt několik dalších lokalit s jeho výskytem, a to v oblasti Jílového u Děčína, Malé Veleně, Dobrné a Ludvíkovic. Rozhodl jsem se v tomto článku shrnout aktuální stav poznání o rozšíření tohoto druhu v našem regionu.

V tomto přehledu jsou uvedena pouze zjištění od roku 2000 do roku 2020, dále jsou zde uvedena zjištění mající vztah k hnízdě-

ní – počet hnízdních teritorií a také údaje ze zimního období. Odhad početnosti obsazených teritorií je uveden ve 4 kategoriích – A (1 teritorium), B (2-5 teritorií), C (6-10 teritorií), D (11 a více teritorií).

Hnízdní výskyty a kategorie odhadů početnosti párů:

- oblast Vrabince (Děčín – Hoštice) - D
- oblast Bohyně (Děčín – Stará a Nová Bohyně) - D
- Popovičský vrch + údolí Ludvíkovického potoka – (Ludvíkovice) - B
- Janská (oblast okolo drubežárny, PR Sojčí rokle, PR Maiberg) - B
- Jílové u Děčína - B
- Karlovka - A
- Libouchec - B
- Děčín – Zámecký park - A
- Nebočady - A

- Děčín – Chrást – nepravidelně - A
- Malá Veleň - Jedlka - B
- Pustý vrch (Dobrná) - B

Zimní výskyty:

- Krásná Lípa
- Chřibská
- Děčín – Březiny
- Děčín – Horní Oldřichov
- Děčín – Zámecký park
- Benešov nad Ploučnicí

Potenciální oblasti byly vytýpovávány na základě zkušeností s biotopovými nároky tohoto druhu a následně pak navštíveny ve vhodném období s cílem pomocí nahrávky vyprovokovat jejich reakci. Celkem je aktuálně známo 12 lokalit, kde se strakapoudi prostřední vyskytují

Pokračování na straně 32 >

> Pokračování ze strany 31
v hnízdním období, z toho jsou 4 oblasti v CHKO Labské pískovce, resp. Ptačí oblasti Labské pískovce s aktuálním odhadem početnosti 10–20 párů a 8 oblastí v CHKO České středohoří s odhadem početnosti min. 30–40 párů. Žádný výskyt vztahující se k hnízdění nebyl zatím zjištěn v oblasti Šluknovského výběžku, a to i přes opakované výskyty v zimním období (Chřibská). Žádná lokalita také nebyla zařazena dle početnosti párů, resp. teritorií do kategorie C (viz mapa).

Zatím se také nepodařilo, i přes opakovanou snahu, zjistit strakapoudy prostřední v oblasti lesoparku Bažantnice

(Děčín–Želenice) a lesoparku Pastýřská stěna (Děčín – Podmokly), kde je charakter lesních porostů z mého hlediska příznivý. Jak je patrné, je těžiště výskytu strakapoudů prostředních v našem zájmovém území v oblasti České středohoří. V CHKO Labské pískovce se tento druh vyskytuje v okrajových částech, navazujících na České středohoří či majících obdobné geologicko-morfologické a klimatické charakteristiky, tzn. oblast květnatých doubrav. Je zajímavé, že podle současných znalostí, se zřejmě vyvíjí acidofilním doubravám na pískovcích.

Podle mého názoru je potenciál dalších lokalit zejména v oblasti Českého stře-

dohoří, a to hlavně v údolí řeky Labe směrem k Ústí nad Labem, v údolí Jílovského potoka a údolí řeky Ploučnice. Na tomto místě bych chtěl poděkovat kolegům, kteří se v rámci možností tohoto druhu věnují–Martinu Horynovi, Miroslavu Půlpánovi, Heleně Tomšíkové a Jiřímu Rubešovi.

Pavel Benda

Literatura:

Benda P. & Rubeš J. (2019): Výsledky mapování strakapouda malého (*Dendrocopos minor*) v Ptačí oblasti Labské pískovce v roce 2019. Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích, číslo 15/2019: 19-20.

VÝVOJ HNÍZDNÍ POPULACE LUŇÁKA ČERVENÉHO A LUŇÁKA HNĚDÉHO VE ŠLUKNOVSKÉM VÝBĚŽKU

Luňák červený. © Václav Šena

Luňák červený (*Milvus milvus*) a luňák hnědý (*Milvus migrans*).

V tomto roce jsem zaznamenal na tomto zájmovém území celkem 12 hnízdicích párů tohoto druhu. Celkem 7x bylo hnízdění úspěšné, 4x zmařené a 1x pro nedostupnost již znovu nekontrolováno. Celkem bylo vyvedeno 17 mláďat a 15 z nich okroužkováno.

Počet mláďat na sedmi hnízdech byl 4x2 a 3x3 pull.

Mimo Šluknovský výběžek jsem evidoval další 3 hnízda v České Kamenici, České Kamenici - Filipově a v Janské, kde bylo hnízdění bohužel neúspěšné. Počet mláďat na dvou hnízdech byl 1x4 a 1x2 pull. Celkem jsem okroužkoval 21 pull.

Ve Šluknovském výběžku je potěšující rostoucí stav populace luňáků červených. První hnízdění jsem zaznamenal v roce 2005 v Zahradách, bylo však neúspěšné. V dalších letech jsem se na tento druh zaměřil a začal nacházet nová hnízda.

- 2010 - 3 páry, 6 pull., 1x3, 1x2, 1x1 pull.
- 2011 - 3 páry, 4 pull., 2x2 pull., 1 hnízdění neúspěšné
- 2012 - 2 páry, 5 pull., 1x3, 1x2 pull.
- 2013 - 3 páry, 2 pull., 2x1 pull., 1 hnízdo zmizelo (PR Velký rybník)
- 2014 - 6 párů, 16 pull., 4x3, 1x2, 2x1 pull.
- 2015 - 6 párů, 12 pull., 3x3, 1x2, 1x1 pull., 1 hnízdění neúspěšné
- 2016 - 7 párů, 17 pull., 4x3, 2x2, 1x1 pull.
- 2017 - 10 párů, 20 pull., 2x3, 7x2, 1 hnízdění neúspěšné
- 2018 - 10 párů, 19 pull., 4x3, 3x2, 1x1 pull., 2 hnízdění neúspěšná
- 2019 - 11 párů, 19 pull., 4x3, 3x2, 1x1 pull., 3 hnízdění neúspěšná!

Luňák hnědý. © Václav Šena

V roce 2019 jsem zaznamenal první hnízdění smíšeného páru luňáka hnědého a luňáka červeného! Dvě mláďata byla opatřena satelitní vysíláčkou. Jedno bylo hned po vyvedení uloveno poblíž hnízda jestřábem, druhé bohužel uhynulo během

tahu ve Španělsku (viz článek ve zpravodaji 15/2019).

V roce 2017 jsem zaznamenal pro Šluknovský výběžek jako nový hnízdicí ptačí druh luňáka hnědého (*Milvus migrans*).

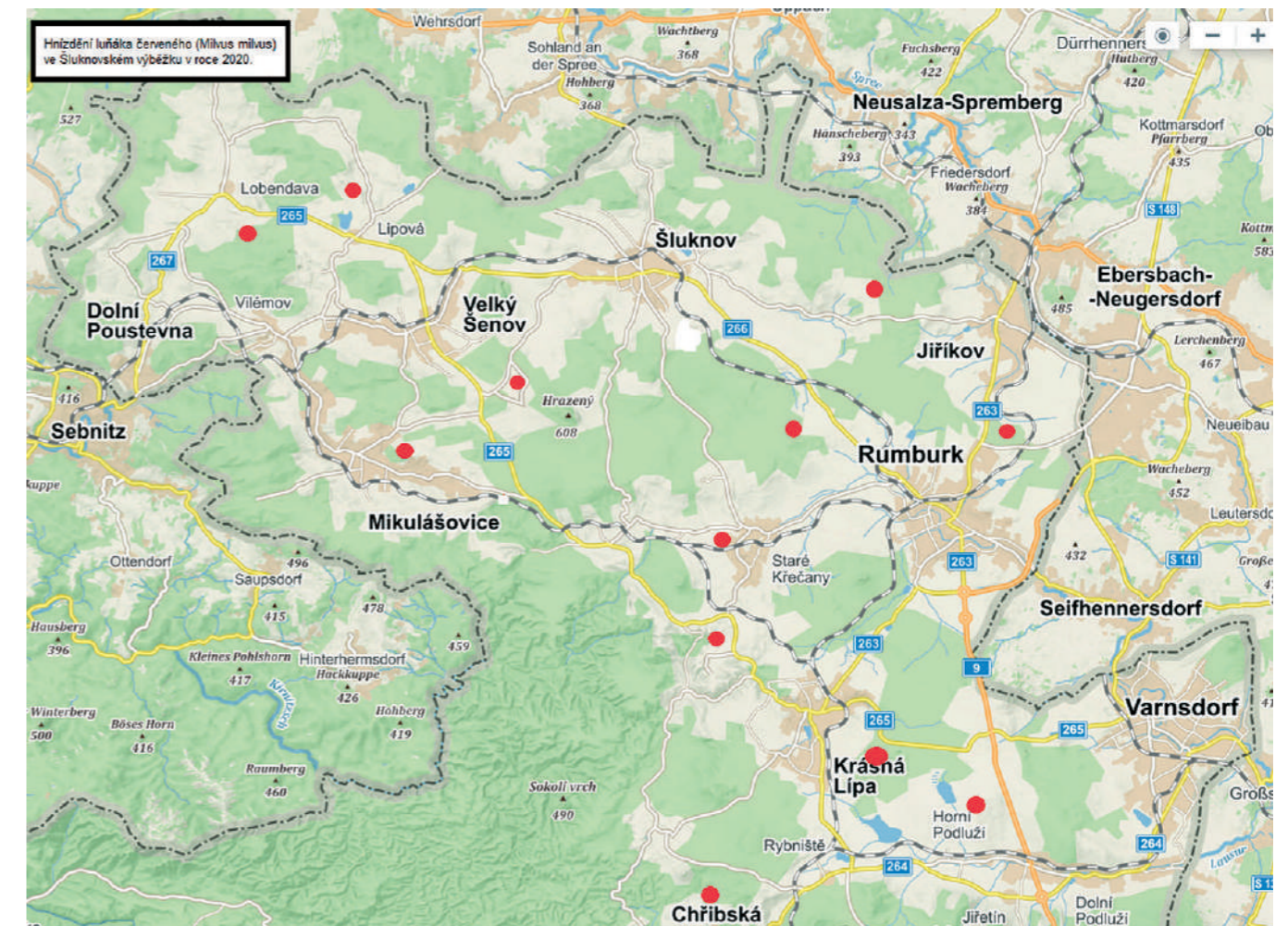
Nalezl jsem dvě hnízda, vyvedena byla 4 juv., 2 okroužkována.

- 2018 - 2 páry, 2 pull., 1x2 pull., 1 hnízdění neúspěšné
- 2019 - 2 páry, 3 pull., 1x3 pull., 1 hnízdo prázdné, pár se na lokalitě pohyboval, nedohledáno
- 2020 - 1 pár, 1 pull., 1x1 pull., další pár se vyskytuje, pravděpodobné hnízdění, nedohledáno

Pevně věřím, že i v následujících letech se bude oběma druhům luňáků ve Šluknovském výběžku dařit a populace poroste.

Potěšujícím zjištěním je skutečnost, že luňák červený je schopen obsadit nabídnuté umělé hnízdo. Několik jsem jich pro příští rok nainstaloval, tak uvidíme, jaká bude jejich obsazenost.

Václav Šena

Hnízdění luňáka červeného (*Milvus milvus*) ve Šluknovském výběžku v roce 2020. © Václav Šena

K VÝSKYTU BRAMBORNÍČKA ČERNOHLAVÉHO V CHKO LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2020

Bramborníček černohlavý. © Martin Horyna

Bramborníček černohlavý (*Saxicola torquata*) je vzácnější ze 2 druhů bramborníčků žijících u nás. Hnízdním prostředím jsou spíše sušší místa nižších poloh, ale bývá zastížen i na hřebenech hor. Obývá vesměs celou ČR, ale místy je

jeho výskyt ostrůvkovitý. Silné populace jsou na jižní Moravě, Českomoravské vrchovině, Polabí a Podkrušnohoří. Výskyt jeho hojnějšího bratrance, bramborníčka hnědého, pokrývá pravidelně celé území našeho státu.

Bramborníček černohlavý je v CHKO Labské pískovce vzácným druhem. První souhrnnou prací o jeho výskytu v našem regionu přinesl Pavel Benda v našem Zpravodaji Ornitologického klubu při Labských pískovcích č. 7/2011. Osobně jsem měl od 90. let do roku 2019 pouze jedno jediné pozorování z oblasti Růžové. Při pohledu do databáze pozorování ornitologického klubu je vidět, že v některých letech nebyl v CHKO pozorován vůbec, a ve většině let pouze na jedné lokalitě (2009–1 lokalita, 2011–1, 2013–1, 2016–3, 2017–2, 2018–1).

O to větší bylo mé překvapení, když jsem v letošním roce zaznamenal tento druh hned na několika místech pravobřežní části CHKO. Tato situace mi vzápětí připomíná skokový nárůst početnosti skřivana lesního v tomto roce. Bramborníček černohlavý zahnídl v roce 2020 minimálně na 2 lokalitách CHKO, ale pravděpodobně i na dalších místech. Snad se dočkáme, že vzhledem k početnímu růstu v celé ČR přestane být tak vzácným druhem v naší oblasti.

Martin Horyna

HAVRANI POLNÍ V RUMBURKU V ROCE 2020 A DESETILETÉ VÝROČÍ HNÍZDĚNÍ RORÝSŮ OBECNÝCH NA RODINNÉM DOMĚ U PARKU PŘÁTELSTVÍ V RUMBURKU

Havrani polní (*Corvus frugilegus*) se na hnízdišti u pošty objevili již koncem ledna. Nahrávala tomu velice mírná a dá se říci teplá zima. Postupně obsazovali ve městě ostatní hnízdiště, kterých je celkem sedm.

V kolonii č. 3, v Parku přátelství, se poprvé rozkrákali a zase mne probudili,

na den přesně jako minulý rok - 14. února. Asi mají svůj přesný kalendář. Kolem deváté hodiny zase odletěli, ale pak se již vraceli každý den. Mohu podrobně sledovat jejich chování během hnízdění, stačí se postavit k oknu, náš dům stojí v těsné blízkosti dvou velkých buků, na kterých mají hnízda. Hnízdění probíhalo standartním způsobem a nic jej nerušilo, jen pravidelné noční návštěvy páru kun skalních, které hledaly pod stromy z hnízd vypadlá mláďata, ale letos moc štěstí neměly. Na konci května již první mladí havrani začali opouštět hnízda a přeletovat ze stromu na strom. Kolonie byla definitivně opuštěna začátkem července, tak jako všechny ostatní.

li, na den přesně jako minulý rok - 14. února. Asi mají svůj přesný kalendář. Kolem deváté hodiny zase odletěli, ale pak se již vraceli každý den. Mohu podrobně sledovat jejich chování během hnízdění, stačí se postavit k oknu, náš dům stojí v těsné blízkosti dvou velkých buků, na kterých mají hnízda. Hnízdění probíhalo standartním způsobem a nic jej nerušilo, jen pravidelné noční návštěvy páru kun skalních, které hledaly pod stromy z hnízd vypadlá mláďata, ale letos moc štěstí neměly. Na konci května již první mladí havrani začali opouštět hnízda a přeletovat ze stromu na strom. Kolonie byla definitivně opuštěna začátkem července, tak jako všechny ostatní.

>

- > **Počty hnízd v jednotlivých koloniích:**
- kolonie č. 1 u pekáren – 42 hnízd v roce 2019, 38 hnízd v roce 2020 na dvou bucích
  - kolonie č. 2 u muzea – 42 hnízd v roce 2019 a jenom 17 hnízd v roce 2020 na velkém buku a jedno na bříze
  - kolonie č. 3 v Parku přátelství – 35 hnízd v roce 2019, v roce 2020 33 hnízd na třech bucích
  - kolonie č. 4 u Rukovu – 35 hnízd v roce 2019 a 5 hnízd na dvou bucích a 10 na čtyřech břízách v roce 2020
  - kolonie č. 5 u pošty – 25 hnízd v roce 2019 a 25 hnízd na třech bucích v roce 2020
  - kolonie č. 6 v zahradě naproti umělecké škole – 6 hnízd v roce 2019 a 3 hnízda na dvou bucích v roce 2020

■ kolonie č. 7 v Parku Rumburské vzpoury – 10 hnízd v roce 2019, 17 hnízd na jednom buku v roce 2020.

Celkový počet hnízd dosáhl čísla 149, v předchozím roce to bylo sice 185, ale to nemusí nic znamenat. Jak jsem se již v průběhu několika let přesvědčil, toto kolísání je normální. V příštím roce mohou havrani dosáhnout stejného počtu jako v roce 2017, kdy jsem napočítal 190 obsazených hnízd.

Mám ještě jedno ornitologické pozorování, tak říkajíc, „přímo u nosu“. Bydlím ve starším domě u Parku přátelství, tedy u kolonie č.3. Z jedné strany domu havrani a z druhé, přímo pod střechou u díře po vyřazeném zdivu hnízdí již deset let

rorysi obecní (*Apus apus*). Přiletí vždy v prvním květnovém týdnu a začátkem srpna zase zmizí. Jejich křik je pro mne zvukem léta. Samice se ztratí v hnízdní díře až koncem května a do připraveného hnízda, které postavila se svým partnerem z peří a stébel nacytaných za letu a splepených slinami, snese dvě nebo tři vajíčka. Po 18 až 19 dnech se líhnou mláďata. Zůstávají na hnízdě poměrně dlouho, asi šest týdnů. Vylétají až koncem července. Jsou však ihned samostatná a spolu s dospělými loví hmyz ve vzduchu a jejich křik se ozývá nad městem. Když rorysi odletí, vím že již bude brzy konec léta a zase se těším na další, kdy se znovu ozve jejich křik.

Jan Lobotka

SKŘIVAN LESNÍ V ČESKÉM ŠVÝCARSKU V ROCE 2020

Skřivan lesní. © Jiří Rubeš

V příspěvku věnovaném monitoringu ptáků v Ptačí oblasti Labské pískovce v tomto čísle, byly prezentovány výskyty tohoto druhu v rámci této akce. Nicméně kromě těchto zjištění se podařilo v roce

2020 nashromáždit i řadu dalších pozorování, která bychom vám, spolu s výsledky výše uvedeného monitoringu, rádi prezentovali v tomto příspěvku.

Skřivan lesní (*Lullula arborea*) byl v naší zájmové oblasti vždy velmi vzácným hnízdním druhem. Michel (1929) udává pouze nehojný výskyt u Maxiček, Huntířova a Nové Olešky. Vondráček (1967, 1968) zaznamenal pozorování od Doubic, Rynartic a Tisé. Horyna předpokládá hnízdění u Maxiček v roce 1984 (Šutera & Vondráček 1987). Benda (2005) předpokládal, že v té době se skřivan lesní ještě vyskytoval v lesních školkách u Bynovce – 14.5. 1997 3-5 zpívajících samců, 10.5.1998 1 zpívající samec (Horyna), 27.5.2001 3 zpívající samci, červen 2001 1 zpívající samec a 22.6. 2004 1 zpívající samec (Horyna), květen 2005 1–2 zpívající samci (Benda). I v letech následujících byli skřivani na této lokalitě, resp. širší oblasti, pravidelně zjišťováni, ovšem jen v počtu kolem 1 páru, resp. zpívajícího samce. Bendou (2005) byla početnost v Labských pískovcích (NP a CHKO) v té době odhadnuta na 1–3 páry. Tento stav platil až do letošního roku.

Pokračování na straně 36 >

- > Pokračování ze strany 35
Rok 2020 však přinesl velmi nečekané překvapení! Díky velkoplošnému rozpadu smrkových porostů způsobeném suchem a následnou gradací lýkožrouta smrkového, vzniklo velmi vhodné prostředí pro tento druh nejen v Národním parku České Švýcarsko, ale také i v sousedních oblastech. Skřivany jsme zjišťovali zejména ve 2 typech prostředí:
- okraje lesů (zejména jehličnaté a smíšené) s navazujícími loukami či pastvinami
  - čerstvé 1 rok staré rozsáhlé paseky

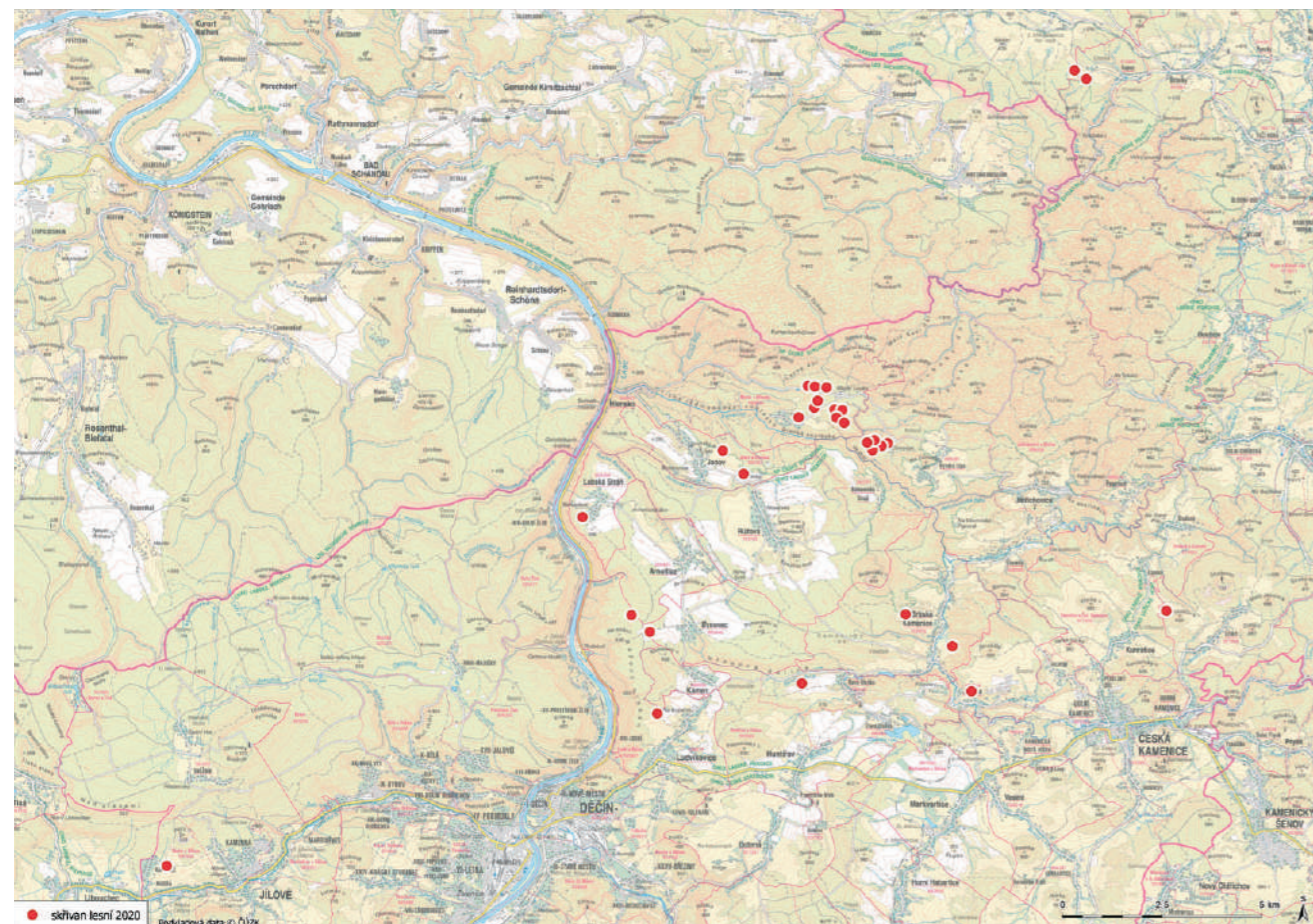
Celkem bylo nalezeno 15 lokalit s 29 zpívajícími samci. Je to překvapivý a nečekaný vývoj u druhu, který v naší oblasti balancoval na pokraji vyhnutí. Doufáme, že tento vývoj, což je vzhle-

dem k prognóze vývoje lesních porostů, ještě několik let vydrží a se skřivanem lesním, resp. s jeho překrásným melancholickým zpěvem, se budeme setkávat i v letech následujících.

Aktuálně lze tedy početnost odhadnout na 30-35 párů, resp. zpívajících samců i z toho důvodu, že nelze také vyloučit, že v oblasti CHKO Labské pískovce a NP České Švýcarsko, byly další obsazené lokality, které však unikly pozornosti, a to zejména v levobřežní části CHKO Labské pískovce. Mimo tyto lokality byl zjištěn také u Valdeku na Rumbursku, Holém vrchu u Tisé a Panenské u Krásného Lesa. V Saském Švýcarsku aktuálně zjištěn nebyl.

**Pavel Benda, Martin Horyna,
 Jiří Rubeš, Václav Šena**

Literatura:
BENDA P. 2005: Ptáci Českého Švýcarska. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální.
MICHEL J. 1925: Tiere der Heimat. Děčín.
ŠUTERA V. & VONDRÁČEK J. 1987: Ptactvo CHKO Labské pískovce. 2. část. Fauna Bohemiae Septentrionalis, Tomus 12. Ústí nad Labem: 7-27.
VONDRÁČEK J. 1967: Ornitologický výzkum navržené CHKO Labské pískovce. Manuskript.
VONDRÁČEK J. 1968c: Z historie ornitologických výzkumů Labských pískovců. Příroda Děčínska, Okresní vlastivědné muzeum v Děčíně, srpen. Děčín: 8-11.

Skřivan Lesní v Českém Švýcarsku v roce 2020. © Oldřich Holešínský

RÁKOSNÍK PROUŽKOVANÝ NA VELKÉM RYBNÍKU

Rákosník proužkovaný. © Martin Horyna

Rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*) je jeden ze čtyř druhů rákosníků, kteří v ČR pravidelně hnízdí. Nejvzácnější z nich je rákosník velký. Rákosník obecný i proužkovaný mají zhruba stejnou početnost a nejhojnější z nich je rákosník zpěvný. Nutno zmínit ještě další čtyři druhy, které byly v ČR zastíženy-rákosník ostřicový, tamaryškový, pokrvovní a plavý.

Rákosník proužkovaný se vyskytuje v celé ČR, okrajové části republiky, kromě jižní Moravy a Ostravska, vynechává. Dne 13. 6. 2020 v den setkání ornitologického klubu jsem ráno zavítal na Velký rybník u Rybníště. V jeho jižní části před hrází mě zaujal zpěv rákosníka v keři blízko vodní plochy. Zpěv rákosníka proužkovaného je skřehotavý, drnčivý, do kterého vkládá ty-

pický vysoký trylek, jenž se jakoby do tohoto nelibozvučného zpěvu nehodí. Mnou pozorovaný exemplář neměl zrovna úplně typický zpěv rákosníka proužkovaného, ale po pořízení fotografie bylo jasno.

V databázi pozorování ornitologického klubu není jediný záznam. Ani Vondráček se Šuterou ve své publikaci Ptactvo CHKO Labské pískovce tento druh neuvádějí. Jediný relevantní údaj mi poskytl Pavel Benda, kterému sdělil svá pozorování, dnes již bohužel zesnulý ornitolog Vladimír Štill ze Chřibské. Ten pravidelněji zjišťoval rákosníky proužkované v hnízdním období na přelomu 80. a 90. let minulého století na Velkém rybníku u Rybníště, v úzkém pásu rákosiny vpravo od hráze.

Jeho absence v našem zájmovém území je zajímavá, neboť v některých oblastech patří k poměrně běžným druhům, např. již v sousedním Českolipsku či Podkrusnohorské pánvi.

Martin Horyna

POČTY VRABCŮ NA STARÉM MĚSTĚ

Stejně tak jako v minulých letech tak i letos jsem v rámci svých pedagogických aktivit zapojil žáky do sčítání vrabců v lokalitě Děčín – Staré Město. Než se dostaneme k vlastnímu sčítání a jeho výsledkům, dovolím si zde zmínit opět pár řádků k vrabci jako takovému. Následující řádky se budou týkat vrabce domácího (*Passer domesticus*), který je zatím jediným druhem, který jsme během sčítání pozorovali. V období mimo sčítání se nám ale pravidelně stává, že na Starém Městě jsou k vidění i drobná hejtnka vrabců polních (*Passer montanus*), z nějakého důvodu se nám ale každý rok při sčítání vyhýbají a unikají našim očím...

Vrabce domácího zná nejspíš opravdu každý, a to nejenom u nás v ČR, ale i jinde ve světě. A aby ne, když jeho areál výskytu pokrývá prakticky všechny naše

kontinenty (viz mapa). Původní domovinou tohoto dnes kosmopolitního druhu je pravděpodobně oblast JZ Asie. Díky člověku se tento drobný pěvec se postupně rozšířil do dalších koutů světa – ať už úmyslně či neúmyslně.

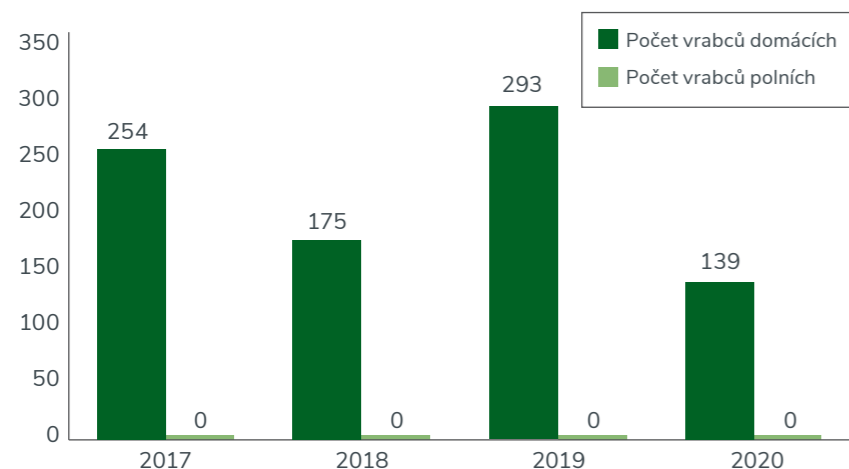
S tím, jak člověk změnil původní krajinu v krajinu zemědělskou a urbanizovanou, mohl tento pták začít výrazně prosperovat, a to natolik, že ho na mnoha místech člověk začal vnímat jako škůdce. Za škůdce je na některých místech považován dodnes. Například v západní Austrálii je tento pták oficiálně prohlášen za škodlivého, a to z důvodů škod, které činí na plodinách zde pěstovaných¹. Dle nt.gov.au mají pak vrabci vliv i na australskou avifaunu – k ostatním druhům ptáků se chovají agresivně, dokonce zde

ničí snůšky nativních druhů, což ohrožuje jejich početnost². U nás v České republice pak ale vrabce považuje za škodlivého málokdo. Dokážu si představit, že pokud se vrabec dostane do konfliktu s člověkem, je to např. kvůli škodám na fasádách domů s polystyrenovým zateplením, ve kterých si vytváří svá hnízda, jinak jsem ale přesvědčen, že je vrabec zdejšími obyvateli vnímán jako neškodný společník. O tom, jak vypadalo šíření vrabce domácího, podrobněji pojednává článek Tomáše Grimma s názvem „Vrabec kosmopolita – 1. Vzestup“, který vyšel v časopise Živa v lednu 2020, určitě stojí za přečtení.

Pojďme nyní k samotným údajům o počtu vrabců na Starém Městě v roce 2020.

Pokračování na straně 38 >

> Pokračování ze strany 37

Počty vrabců v letech 2017-20.

Stejně jako v letech předchozích, tak i letos se žáci rozdělili do jednotlivých skupin – celkem tří, kdy každá skupina měla na starosti jeden ze sektorů, které jsme si v rámci lokality vytyčili. Z dat nasbíraných za poslední 4 roky (viz graf) lze vyvodit, že počty vrabců ročně kolísají. Domnívám se však, že výsledek z letošního sčítání může být zkreslen vlivem počasí, které v daný den panovalo (bylo šero, pod mrakem a teplota nepřesahovala 1°C). Ptáci se nechovali tak nápadně a dalo se je snadno přehlédnout. Také mohlo dojít ke zkreslení

z toho důvodu, že se ptáci vyskytovali mimo naši vytyčenou plochu nebo mohli být výsledek ovlivněni nejistotou žáků, zda v křoví před nimi je či není právě vrabec. Když vezmu v potaz tyto úvahy, tak se domnívám, že celkově je populace vrabců stabilní. Co se obvyklého prostředí týče, nejvíc vrabců nacházíme tam, kde mají dostatek potravy a úkrytů v podobě různých keřů a stromů.

Pro naše potřeby (moje a mých žáků) si zanášíme místa nálezů vrabců do map na mapy.cz (v případě zájmu naleznete

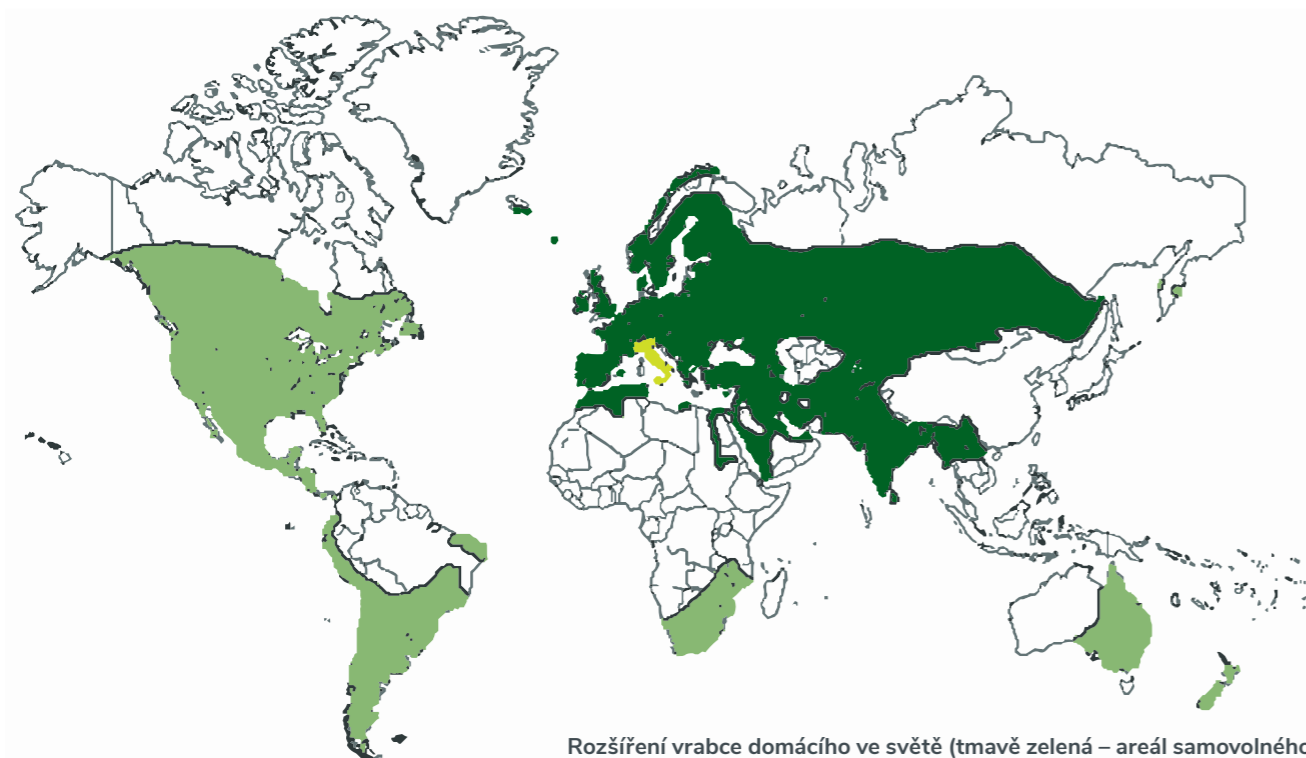
pod tímto odkazem: <https://mapy.cz/s/hocerajosu>), letošních 139 kusů vrabců domácího jsem pak zanesl na svůj profil na eBird.org. Stejně jako v minulých letech, i letos jsme v den sčítání nezaznamenali žádného vrabce polního.

Ve sledování vrabců budeme i nadále pokračovat, i přes to, že se nejedná o nějaký významný vědecký počin. Hlavním smyslem je prohloubit zájem dětí o přírodu a naučit je všimnout si svého okolí, což se, doufám, daří.

Lukáš Bartoň

Seznam zdrojů:

1. Agriculture and Food. *Passer domesticus* [online]. Government of Western Australia [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: <https://www.agric.wa.gov.au/organisms/104572>.
2. House Sparrow, 2020 [online]. Northern Territory Government of Australia [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: <https://nt.gov.au/environment/animals/feral-animals/house-sparrow>.
3. House Sparrow – BirdForum Opus [online]. <https://www.birdforum.net> [cit. 2020-11-24]. Dostupné z: https://www.birdforum.net/opus/House_Sparrow

Rozšíření vrabce domácího ve světě (tmavě zelená – areál samovolného rozšíření, světle zelená – areál introdukce člověkem)³

Čáp černý. © Václav Šena

HNÍZDĚNÍ ČÁPA ČERNÉHO NA UMĚLÉM HNÍZDĚ

Na jaře v roce 2019 se hnízdištěm čápů černých (*Ciconia nigra*) prohnala vichřice. Několik okolních smrků vyvrátila a modřín, na kterém bylo hnízdo umístěno, nebezpečně naklonilo. Čápi však hnízdo obsadili a po úspěšném hnízdění byla vyvedena 4 mláďata.

V následujícím roce jsem nechtěl během hnízdění riskovat pád nově přistaveného hnízda, tak jsem se rozhodl vyrobit a instalovat hnízdo umělé. Původní hnízdo jsem shodil a materiál použil na stavbu umělého. Konstrukci jsem umístil také na modřín, o pár metrů výš a přibližně 20 m od původního.

Celou akci jsem provedl za vydatné pomoci Jirky Rubeše koncem února. Matka příroda si nás malinko vychutnala. Celou zimu ani vločka a v den instalace nasněžilo. A aby toho nebylo málo, tak nám vichřice ještě položila přes cestu statný jasan. Zaparkovali jsme auto a poměrně těžkou konstrukci nesli klouzavým terénem asi kilometr pěšky. Nicméně vše dobře dopadlo a hnízdo jsme na modřín úspěšně zavěsili.

Při kontrole 26. 3. 2020 bylo hnízdo k mé velké radosti sešlapané a znečištěné trusem. Bylo zřejmé, že samec se na lokalitu vrátil a hnízdo používal. Svitla naděje... Doufal jsem, že se vrátí i samice a hnízdo také přijme.

Při další kontrole 7. 4. 2020 seděl jeden čáp na buku nedaleko hnízda a 21. 4. 2020 již čáp zahřívá snůšku. Bylo vyhráno. Nové umělé hnízdo přijali! Hnízdění bylo úspěšné a 13. 6. 2020 jsem kroužkoval dvě mláďata.

Bohužel lokalita byla silně zasažena kůrovcem. Díky výborné spolupráci s LČR byla těžba odumřelých smrků, stejně jako v roce 2019, posunuta na nejzazší možný termín tak, aby čápi mohli v klidu a bez rušení vyhnídit. Děkuji Tomáši Frintovi a Leoši Schwarzovi za podporu a ochranu.

Čápům se tato lokalita zřejmě hodně líbí, když se i přes probíhající těžbu v minulých letech stále vracejí. Proto jsem se rozhodl nainstalovat ještě jedno umělé hnízdo. Umístil jsem ho na buk, kde se v roce 2016

pokoušeli stavět, ale vyrušila je těžba starých buků podél železniční tratě, která je vzdálena asi jeden kilometr přes údolí.

Masivní kůrovcová těžba výrazně mění charakter lokality, tak doufám, že se na jaře 2021 opět vrátí a budou hnízdit na některém ze mnou nabídnutých hnízd.

Václav Šena

© Václav Šena

600P

600P je číslo speciálního odečítacího kroužku čápa černého. Světlo světa spatřil na jaře roku 2001 na hnízdě vystaveném na buku v blízkosti Mezní Louky. Mláďata okroužkoval dne 10. června Pavel Benda a ve hnízdě byla celkem čtyři.

Právě díky tomuto kroužku se nám podařilo poodhalit jeho životní pouť. V roce 2009 se čáp poprvé objevil na skalním hnízdě u obce Cunnersdorf, v levobřežní části Labských pískovců v Sasku. Zde způsobil značný rozruch. Pozoroval jsem, jak tento čáp tahal hnízdícího čápa, který se v teritoriu usadil, za zobák, krk i jiná místa, která se mu podařila uchopit. Vší silou se snažil vytáhnout jej z hnízda, což se mu ale během doby, kdy jsem jej chodil pozorovat, nepodařilo. O rok později byla na novém hnízdišti, které se nacházelo o kilometr dál, pozorována čapí rodina. Kvůli lesnickým pracím pár, který tvořil 600P s nekroužkovaným partnerem, po dobu tří let vyváděl mladé opět na původním hnízdišti. Od roku 2015 pak vychovával mláďata opět na novém hnízdě. V prvním roce hnízdo opustila dvě mláďata, v následujících letech až do roku 2019 pak každoročně tři. V následujícím roce hnízdo zůstalo opuštěné. Důvodů může být několik. Protože 600P již nebyl spatřen, patrně již není naživu. Při věku 18 let byl tento čáp černý mezi svými druhy „Metuzalémem“ a dožil se stejného věku, jako v literatuře uváděný nejstarší známý divoce žijící čáp černý. Skutečnost, že se 600P dožil takového biblického věku, lze snad přičítat jeho postupně ubývajícím plachosti.

Jeho vysoký věk ve spojení se zkušeností, že pro něj člověk nepředstavuje žádné nebezpečí, vedl jistě k postupné ztrátě přirozené plachosti při získávání potravy. Zhruba od roku 2015 byla opakovaně hlášena pozorování čápa čer-

ného, který se choval značně důvěřivě, v levobřežní části Labských pískovců mezi obcemi Schöna a Struppen. Tento pták „pomohl“ leckterému zahradnímu jezírku od jeho obyvatel, okrasných ryb. Častěji byl viděn, jak stojí na střechách a je označen kroužkem. Na záklaď těchto hlášení se podařilo dalekohledem odečíst alespoň část čísla, povedlo se jej i vyfotografovat. Opakovaně jsme docházeli k závěru, že se musí jednat o 600P. V celém Saském Švýcarsku nebyl nikdy pozorován čáp černý s jinou kombinací kroužků. V letech 2018 a 2019 pak bylo na denním pořádku setkání s černým čápem 600P i uvnitř obcí, což je dokladováno množstvím fotografií.

Často vzpomínám na setkání s 600P dne 16. června 2016. Rozrušeně mi volala obyvatelka městečka Bad Schandau: „Na mém okenním parapetu stojí čáp černý!“ Zeptal jsem se: „Vy ale jistě víte, jak velký je takový čáp?“ „Ano,“ odpověděla, „skoro tak velký jako moje okno.“ Rychle jsem se vypravil na místo a na parapetu skutečně stál čáp černý, „náš“ 600P. Bohužel nebyl po ruce

žádný fotoaparát. I přes opatrné přiblížení pak odletěl, jen s námahou však mezi domy uprostřed obce nabíral při letu výšku. Jakmile se dostal nad úroveň střech, krouživým letem rychle vystoupal vzhůru a odletěl přes labské údolí směrem ke svému hnízdišti.

V současné době to čápi černí mají těžké. Neustálé vyrušování na jejich lovištích v kteroukoli denní dobu zvyšuje jejich každodenní stres. Na hledání potravy mají mnohem méně času a delší cesty od říčky ke hnízdu tento čas ještě zkracují. Následkem je menší počet nakladených vajec, z nichž se vylíhne menší počet mláďat, která mohou opustit hnízdo. Stavby tohoto druhu, který je na hnízdišti velmi plachý, se snižují, jak v Českosaském Švýcarsku, tak i v dalších oblastech Saska. Počty černých čápů klesají, protože se nedokáží vyrovnat s námi lidmi a našimi aktivitami! A nevějí se, že bychom proti tomu něco dělali či mohli udělat, i v případě, že bychom chtěli.

Ulrich Augst

Správa NP Saské Švýcarsko

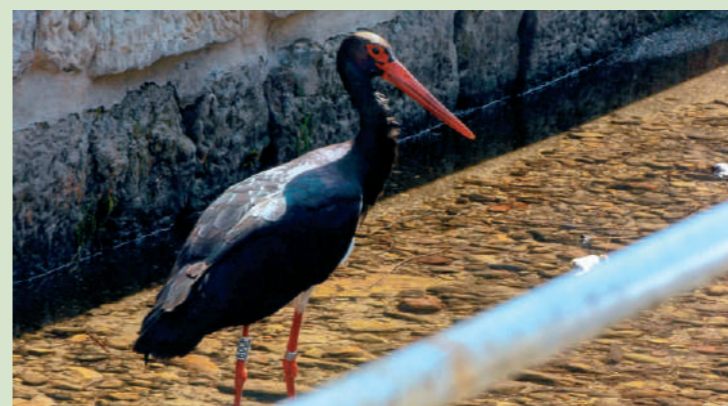
600P Cunnersdorf, 9. dubna 2019. © A. Roch >

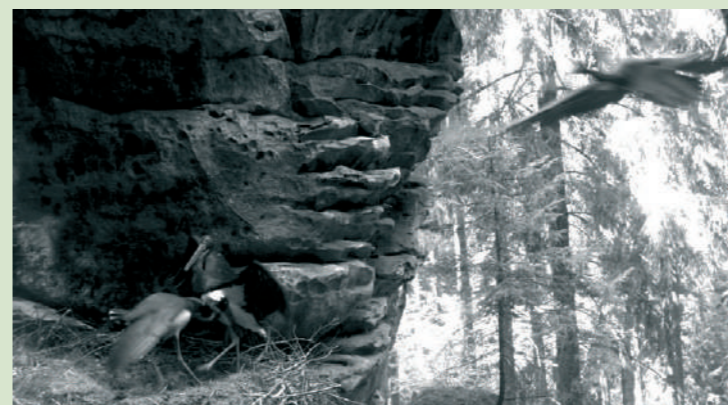
600P Cunnersdorf, 21. dubna 2018. © A. Roch

600P Gohrisch, s „posledním svého druhu“, 13. dubna 2019. © K. Schneider

600P Cunnersdorf, 9. června 2019. © Archiv Augst

Bojující čápi černí, partner na hnízdě se právě vrací, 4. května 2012. Snímek byl pořízen fotopastí na jiném hnízdišti v Saském Švýcarsku.

Hnízdo, ze kterého v roce 2001 vyletěl čáp černý 600P. © H. Riebe

600P Struppen, 1. června 2019. © J. Radke

Čejky chocholaté. © Václav Šena

VÝSKYT ČEJKY CHOCHOLATÉ NA PR VELKÝ RYBNÍK U HORNÍHO PODLUŽÍ V ROCE 2020

Dne 17. 3. 2020 jsem při kontrole lokality pozoroval na levé straně pod statkem dvě čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*). Tokajícího samce a samici, která ho sledovala schovaná v travním porostu. Typický let s hlasovými projevy nad podmáčenou pastvinou mi udělal radost. Spolu s čejkou na obloze prováděl zásrubní lety i samec bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*). Akrobatické představení doprovázené typickým „mečením“ bylo úchvatné a výskyt tohoto druhu v hnízdní době rovněž velmi potěšil.

Další pozorování dvou exemplářů čejek měl na této lokalitě 9. 5. 2020 Jirka Rubeš. Při následujících kontrolách jsem pár zaznamenal během celé doby hnízdění a je proto velký předpoklad, že proběhlo hnízdění. Z důvodu omezení rušení jsem po hnízdu nepátral.

Čejka chocholatá patřila ještě v devadesátých letech na Velkém rybníce k běžným ptačím druhům. Například v roce 1985 jsem našel na poli mezi hlavní silnicí a tratí ČD hnízdo se čtyřmi mláďaty. V roce 1986 jsem dne 20. 3. pozoroval tokajícího samce, 6. 4. dva tokající samce. V roce 1987 jsem zaznamenal 12 exemplářů. V následujících letech se začala z hnízdišť pozvolna vytrácet, až se stala pro Šluknovský výběžek vzácným ptačím druhem, hnízdícím pouze velmi vzácně a nepravidelně.

Má sporadická pozorování čejek chocholatých v následujících letech ve Šluknovském výběžku:

- 17. 2. 2007 - Staré Křečany, 1ex.
- 5. 3. 2011 - Lipová - Solanský rybník, 2ex.
- 10. 3. 2013 - Lipová - Solanský rybník, 20ex. v hejně se špačky obecnými

- 22. 3. 2013 - Lipová - Solanský rybník, 5ex.
- 30. 9. 2013 - Krásná Lípa - Skřivánčí pole, 2ex. na posekané louce
- 25. 4. 2014 - Staré Křečany - směr Dymník, 3ex. na vhodné lokalitě, samec zatokal
- 7. 5. 2016 - Velký rybník, 2ex., agresivně vyháněly vrány z lokality, ochrana hnízdiště
- 9. 6. 2016 - Filipov - pod Vyhliškou, 3ex.

Bylo by mým velkým přáním, aby se čejky v následujících letech začaly zase objevovat ve větších počtech, začaly obsazovat vhodná hnízdiště a opět se staly pro Šluknovský výběžek běžným ptačím druhem, tak jako kdysi, a my opět nemuseli čekat na její vzácné zahnízdění dalších deset let...

Václav Šena

JIŘIČKA OBEČNÁ NA ŠLUKNOVSKU

1. ČÁST – VARNSDORFSKO, VILÉMOV A LIPOVÁ

Představovat jiříčku obecnou (*Delichon urbicum*), a zvláště ornitologům, je stejné jako „nosit sovy do lesů a dříví do Athén“ ©. Jiříčka je obecně známým ptáčkem, přesto ornitologové říkají, že o ní nevědí úplně vše. Například nevíme, kde přesně tráví naši zimu. Zato můžeme téměř přesně odhadnout, kam se vrátí na jaře, neboť jiříčka je věrná místu, kde se narodila a kde vychovala své potomky. Naši předkové se z jejich přiletů radovali a na svých obydlích je vítali s úsměvem. Vždyť tam, kde bydlí jiříčka, tam mají obyvatelé domů štěstí. Dnes se však často lidé na ni mračí, protože nevábně zdobí jejich sídla. V roce 2020 byla jiříčka obecná vyhlášena Českou společností ornitologickou Ptákem roku. Celý rok byl pro milovníky ptačí říše ve znamení tohoto milého opeřence.

V roce 2020 jsem si dala za „cíl“ projít obce na Varnsdorfsku, což je Chřibská, Rybniště, Horní Podluží, Jiřetín pod Jedlovou, Dolní Podluží a Varnsdorf. Ty menší jsem prošla celé, ve Varnsdorfu jsem navštívila pouze vytipovaná místa a pokračovat, snad, budu v dalších sezónách. Náhodou jsem se dostala i do Vilémova a zvědavá jsem byla na Lipovou.

Registrace hnízdišť jiříčky obecné je celkem jednoduchá. Stačí k tomu mít dobré nohy a nezapomenout si tužku a zápisník, ideálně formulář přímo k registraci určený. Metodika doporučuje provádět registraci v čase od 6. do 11. hodiny dopolední a pak od 16. do 21. hodiny večerní. Do formuláře se zapisuje datum, čas, počasí, číslo popisné, typ stavby (např. panelák, starší zástavba se sedlovou střechou, veřejná budova apod.),

stav (před zateplením či po něm, stavba), světová strana umístění hnízd, průkaznost hnízdění a počet párů. Zjištěné údaje se zadávají do databáze na webové stránce www.rorýsi.cz, která slouží pro získání lepšího přehledu o populaci jiříček v České republice a pomůže úředníkům při rozhodování o stavebních úpravách a tedy i samotným jiříčkám. Když na vás ze zahrady nevyběhne smečka dobrmanů s vyceněnými tesáky, jsou to docela příjemné procházky našimi malebnými vískami.

KOLIK JIŘIČEK BYDLÍ NA VARNSDORFSKU?

V odhadu početnosti uvedeném v tabulce první číslo udává počet prokázaného hnízdění, druhé číslo je počet celkových hnízd, kde jiříčky hnízdit mohly, ale třeba již vylétly.

LOKALITA	ODHAD POČETNOSTI (počet párů)
Chřibská	63 – 91
Rybniště	26 – 53
Horní Podluží	41 – 76
Jiřetín pod Jedlovou	0
Dolní Podluží	50 – 78
Studánka	0
Varnsdorf (část)	68 – 105
Vilémov	23 – 34
Lipová	15 – 38

Pokračování na straně 44 >

Hnízda nad vchodem školní budovy v Dolním Podluží, kde pod ně pan školník umístil podložky. © R. Procházková

Škola v Lipové, ozdobená živými soškami jiříček. Budova je „oblečena“ do zábran (pod římsami a v oknech) proti hnízdění ptáků. Přesto dvě hnízda se jiříčkám podařilo postavit. © R. Procházková

Jiříčky si našly místo, kde na budově plně zábran proti hnízdění, postavily svoje hnízda. © R. Procházková

> Pokračování ze strany 43

Ve Varnsdorfu byla největší hnízdní kolonie (27 hnízd s dalšími rozestavěnými) zjištěna na varnsdorfské nemocnici (Karlova čp. 2280), dále v ulici Nemocniční čp. 3307, v Mariánské čp. 1100, v ulici Československých letců – budova u čp. 786 a v ulicích Západní (čp. 2814, 2816 a 2816) a Pražská (čp. 2801, 2802 a 2805).

V Rumburku je větší počet hnízd (téměř 30) na budově Úřadu práce (čp. 120/11) a další jsou na blízkých domech na náměstí.

JIŘIČKY V LIPOVÉ

Do Lipové jsem se těšila a byla hlavně zvědavá, zda jiříčky našly nové místo ke svému bydlení. V roce 2014 jsem na tamější škole napočítala k sedmdesáti hnízdům a zdálo se, že téměř všechna hnízda jsou obsazena. O čtyři roky později, kdy jsem opět náhodou Lipovou navštívila, jsem na školní budově nezahledla ani jedno jiříččí peříčko. Škola se pyšnila novou fasádou a kolem ní bylo ticho.

V roce 2020 jsem se do Lipové dostala až koncem července, kdy už mladé jiříčky vylétly z hnízd podruhé a hnízdí už jen sem tam nějaká.

Sjízdim zeleným autobusem do údolí Liščího potoka a na římse zelené školní budovy sedí jedna jiříčka vedle druhé. Páni, zaraduju se. Někde tady jsou. Ke škole mířím moje první kroky. Rychle jiříčky spočítám, než budou chtít odletět, a vychází mi číslo 280. Pokud je to hejno z obou dvou hnízdění a všechny příležitosti jiříčky vyhnízdily dvakrát se třemi potomky, je tu minimálně 35 párů, usmívám se nad mojí matematickou touhou. Ve středu 29. července procházím polovinu obce Lipová a nacházím několik menších kolonií s maximem do deseti hnízd. Tady však jiříčky jsou, létají a krmí. Kde tedy vyhnízdily (bydlí) ty z římsy školní budovy?

V pátek 31. července přijíždím do Lipové za jiříčkami podruhé a procházím druhou polovinu obce. Moje tipy z mapy mě nezklamaly, avšak počty nejsou nikterak valné. Celkem to vychází tak

na osm párů. Nejedni domorodci mi také sdělují, jak velké množství jiříček dřív v Lipové bylo.

Ke slovu se pořouchle hlásí matematika. 70 (co bylo snad dřív v Lipové) párů krát dvoje hnízdění, první se čtyřmi, druhé se třemi mláďaty, to je = šest set třicet jiříček. Tolik jiříček tu možná mohlo kdysi být. To je víc než obyvatel samotné obce. Raději zanechám čarování s matematikou.

Z okna kuchyně mám krásný výhled na silný černý kabel. Hejno jiříček, přibližně sto sto padesát párů křídel, na něj koncem léta usedá, když se černobílí ptáčci chystají na dalekou pouť za teplem. Podnikají „útoky“ na neomítnuté zdivo, kde se ukrývá mnoho pro ně výtečného hmyzu. Z jiného okna kuchyně pozoruji, jak pro sebe hledají hmyzí svačinky na rovné tovarní střeše. Přilétávají téměř každý den.

Až jeden den ... i ten druhý ... je tu ticho. Ticho, které oznamuje, že se uvidíme až s novým jarem. Doufám, že se jich vrátí co nejvíce.

Renata Procházková

HNÍZDNÍ SEZÓNA KRUTIHlava OBECNÉHO NA BÍLINSKU

Hnízdní budky pro **krutihlavy obecné** (*Jynx torquilla*) se v okolí Bíliny vyvěšují zejména na výsypkách povrchových lomů, a to i na jimi dřív obsazená území, ze kterých je vytlačila těžba. Dále na křovinných plochách, které jsou perspektivní pro hnízdění tohoto druhu. Na výrobě a umístování budek na severočeských výsypkách se podílejí zaměstnanci České zemědělské univerzity s podporou Severočeských dolů a.s. a členové Bílinské přírodovědné společnosti, kteří budky nejen vyvěšují, ale i kontrolují jejich stav, průběh hnízdění a monitorují hnízdící ptáky. V roce 2020 došlo k vyvěšení 80 nových budek na rekultivačních plochách Dolů Bílina.

Celkem 40 budek bylo vyvěšeno v lednu na ploše Radovesické výsypky a zbylých 40 vyvěsily v září děti ZŠ z Duchcova za asistence ornitologů v prostoru výsypky Pokrok. Počet budek, vyvěšovaných na podporu hnízdní populace krutihlava, činil v hnízdní sezóně 2020 celkem 260 kusů. V roce 2021 bude mít krutihlav k dispozici 300 budek, které budou kontrolovány a v nichž bude probíhat i kroužkování mláďat.

První kontrola budek je prováděna v druhé polovině května (většinou od 15. 5.), kdy už lze obsazenost budky krutihlavem dobře zjistit. Většina párů již má načaté snůšky, popřípadě má

budku „připravenou“ na snůšku. Některé páry, které začnou první hnízdění později, lze v budce zastihnout v průběhu druhé kontroly, kterou začínáme koncem června. Poslední kroužkování mláďat, a tedy poslední návštěva budek, bývá koncem července.

Během hnízdění dochází často k opuštění snůšky nebo založení nové v jiné budce, ať již v budce, kde jiné druhy ptáků mláďata již vyvedly, nebo je krutihlav z budky vyžene. Pokud jsou v obsazené budce vajíčka, pták je vyhází před budku, pokud jsou již v budce mláďata, krutihlavové je zabijí a jsou schopni na mrtvolkách vylézt svou

> snůšku. Krutihlavové jsou schopni zabít i dospělé jiných druhů, kteří brání snůšku, přibližně do velikosti sýkory koňadry (větší druhy, jako je vrabec, snůšku nebrání a raději ji opustí). Pravidelně bývají případy, kdy si dva páry krutihlavů navzájem vyhazují snůšky z budek, obsadí-li budky blízko u sebe, a snaží se tím připravit si budku na druhé hnízdění. Koncem takovýchto tahanic bývá obsazení budky jedním z párů o kus dál, kde mohou v klidu vyvést svá mláďata.

V letošní sezóně (2020) obsadil krutihlav celkem v prvním i ve druhém hnízdění 81 budek. V prvním hnízdění bylo obsazeno 62 budek, což je skoro 24 % obsazenost. Hnízdění bylo až do vyvedení úspěšné v 84 % případů, tedy v 52 budkách. Celkově bylo v prvním hnízdění vyvedeno 364 mláďat (pull), to je průměrně 7,75 mláďat na budku. V prvním hnízdění byl nejčastější počet pull 9, a to v 10 případech. Nejvíce pull v jedné budce bylo 11 v 6 případech a nejméně 2 v 1 případě. Během prvního hnízdění byl počet pull v budkách rozložen následovně: 11 pull - 6x, 10 pull - 7x, 9 pull - 10x, 8 pull - 7x, 7 pull - 7x, 6 pull - 5x, 5 pull - 2x, 3 pull - 5x a 2 pull - 1x.

Ve druhém hnízdění krutihlav obsadil jen 19 budek, což je více než 7% všech vyvěšených. Úspěšně vyvedeno bylo 74%, tedy 14 budek a celkem 85 pull, to je průměrně 6,07 pull na budku. V druhém hnízdění byl nejčastější počet pull 6 a to v 6 případech. Nejvíce pull v jedné budce bylo 8 ve 2 případech a nejméně 4, a to v 1 případě. Během druhého hnízdění

byl počet pull v budkách rozložen následovně: 8 pull - 2x, 7 pull - 2x, 6 pull - 6x, 5 pull - 3x a 4 pull - 1x.

Z výsledků kontrol a kroužkování pull krutihlava obecného je patrné, že druhé hnízdění absolvuje jen malá část hnízdících ptáků. U části ptáků jde s největší pravděpodobností o hnízdění náhradní, což dokládá velikost snůšky, která je v průměru o 1 mládě na budku nižší než v hnízdění prvním. Procentuálně také dochází ve druhém hnízdění k častějšímu opuštění snůšek.

Oproti roku 2019 došlo k poklesu vyvedených mláďat o 66 jedinců (v roce 2019 to bylo 430 jedinců), ačkoli obsazenost budek i procento vyvedených budek bylo stejné. Rozdílný je průměrný počet mláďat na budku, kde číslo kleslo o 0,5 (rok 2019 8,27 mláďate na budku). Ve druhém hnízdění bylo obsazené stejné množství budek jako v roce předešlém, úspěšnost byla o 1 % vyšší. Druhé hnízdění bylo oproti roku 2019 také bohatší na průměrné množství mláďat v jedné budce, a to 0,8 (rok 2019 jen 5,23 mláďate na budku). Tyto dva faktory jsou důvodem, proč bylo celkové množství mláďat vyvedených ve druhém hnízdění o 17 jedinců větší (rok 2019 to bylo 68 jedinců). V celkovém součtu je počet vyvedených mláďat v roce 2020 o 49 mláďat horší než rok předchozí (498 mláďat). Příčinnou nižšího počtu mláďat bude oproti loňsku nepovedené první hnízdění, které bylo narušeno poměrně častými srážkami.

Jiří Vaník

J. Suja

Česnekovi

HNÍZDĚNÍ LEDŇÁČKA ŘIČNÍHO V MIKULÁŠOVICÍCH

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*) je jeden z nejkrásněji vybarvených ptačích druhů v Evropě. Pravidelně hnízdí i v naší oblasti. V letošním roce zahnízdil i v Mikulášovicích ve starém lomu. Na toto hnízdění mě upozornil Tomáš Česnek, milovník přírody, který je majitelem této lokality a který pořídil několik dokumentačních záběrů. Ledňáčci úspěšně hnízdili v utrženém břehu ostrůvku. Snad se hnízdění bude opakovat i v příštích letech, neboť ledňáčků není nikdy dost... **Pavel Benda**

Lejska malý. © Jiří Rubeš

NEZAPOMENUTELNÝ ZÁŽITEK S LEJSKEM MALÝM

Lejska malý (Ficedula parva) je bezpochyby v naší přírodě velmi vzácným zjevem. V naší oblasti se v době hnízdění pravidelně vyskytuje pouze v oblasti bukových lesů na státní hranici u Hřenska. Na jiných místech se s ním můžeme setkat spíše jen náhodně a nepravidelně. Nám se podařilo jedno nezapomenutelné setkání právě v oblasti Hřenska. Dne 20.6.2020 jsme se cíleně vydali za tímto druhem. Po chvíli jsme zaslechli jeho charakteristický zpěv z koruny starého

buku. Jelikož se jedná o teritoriální druh, rozhodli jsme se využít reprodukovanou nahrávku jeho teritoriálního zpěvu, abychom ho nalákali blíže k nám a mohli se pokochat tímto druhem. To, co následovalo, nás opravdu zaskočilo. Rozčilený samec lejska malého nejenže přiletěl na spodní větev buku, ale dokonce slétl až téměř na zem a poletoval, takřka v kontaktu s námi, po ležících popadavých větvích okolo nás. Byl dokonce tak blízko, že už se nedal ani fotit, natož se

na něj dívat dalekohledem. V tu chvíli vypadal spíše jako červenka někde na zahradě. Ozýval se podrážděným voláním a zpěvem, a přitom roztahoval ocasní pera do vějířku. Nikdy jsme se neměli možnost se s tímto druhem „seznámit“ až takto kontaktně a jistě to není běžná věc, neboť v reakci na reprodukováný zpěv jsou velké individuální rozdíly mezi jednotlivými samci. My jsme měli to štěstí, že jsme narazili na pěkného zuřivce...

Pavel Benda, Jiří Rubeš

O JEDNOHO RORÝSE ...

Vracím se v podvečer domů do našeho sídla a náhle zahlédnu, jak rychle pod střechu vletí rorýs. Pořád tu ještě bydlí, zaraduju se. Nabídlí jsme mu také budku, ale zvyk je železná košile a jistota. Hnízdí stále pod střechou.

Všimnu si, že cosi černého se objevilo v okapu a hned zmizelo. Křídlo? Zastavím se pod okapem a chvíli si jej prohlížím. Vidět není nic, jen je slyšet tiché šramo-

cení. Že by to rorýs nevybral a skončil v okapu? Vypadá to, že postupuje okapem ve snaze se z něj dostat. Tak pokud by ten vodorovný okap končil otevřeným koncem, mohl by vylétnout, jenže okap končí svislou rourou vedoucí k zemi. Pokud se do ní dostane, moc šancí mít nebude. Vytkávám telefonní číslo muže. Ozve se hned a jeho celodenní dřina v lese je znát na jeho hlase.

Prosím, pojd ven, říkám do telefonu a vím, že nebude chtít. Projde třicetimetrovou chodbou k oknu a posušky naznačuje, že nikam nepůjde. Sepnu ruce v prosbě a ukazuju mu, ať jde ven. Zlobí se, ale jde. Víš, říkám mu, do toho okapu asi zalétl rorýs a nemůže se z něj dostat. Mohl bys po tom lešení vylézt nahoru a podívat se, jestli tam je? >

> Nechce se mu, ale přesto vyleze vzhůru a prohlíží okap. Nic tu není, volá. A nemohl ten rorýs zapadnout do té roury? Mám obavy. Dívá se do roury, ale nic nevidí. Po chvíli je však slyšet z roury šramocení. Je tam. Mohl bys prosím tě tu rouru nějak oddělat, abychom mohli tohoto rorýse dostat ven?

Povzdechne, ale já vím, že rorýse na holičkách nenechá. Dávej pozor, ať nevypadne na zem a nechytí ho kočka, upozorňuje mě. Číhám na konci okapové roury a po chvíli se rorýs objeví. Zachytím ho, ale vzápětí vyhodím do vzduchu a on ... hned, coby mávnutím křídlem, se stává pánem povětří.

O jednoho rorýse není méně. A to je fajn. ☺

P. S. Ještě štěstí, že my, slabé ženy, máme okolo sebe silné a šikovné muže, kteří například vyrobí krmítko nebo budku, se kterou pak vyšplhají na strom a připevní ji tam pro ptačí tvorečky.

Renata Procházková

HNÍZDĚNÍ LUŇÁKA ČERVENÉHO NA UMĚLÉM HNÍZDĚ V ROCE 2020

Při kontrole hnízdění **luňáků červených (Milvus milvus)** u obce Lipová v roce 2019 jsem na hnízdě našel už delší dobu uhynulého dospělého a zbytky peří z asi osmnáctidenních mláďat. Tento rok byl pro luňáky bohužel tragický.

Na jaře, 9. 3. 2020, jsem zajel lokalitu opět zkontrolovat. K mé velké radosti nad pastvinami poletoval dospělý luňák. Hnízdo, které jsem již v minulých letech musel pro jeho chatrnou konstrukci zabezpečovat,

bylo však spadlé na zemi. Rozhodl jsem se vyrobit a nainstalovat hnízdo umělé. Ve smíšeném lesíku proběhla kůrovcová těžba, tak jsem se obával, jak na změnu biotopu luňáci zareagují. Během tří dnů jsem hnízdo vyrobil a umístil na stejný smrk a do stejné výšky, jako bylo to původní. Na výstelku jsem použil materiál ze spadlého hnízda.

Při kontrole dne 7. 4. 2020 jsem uviděl přes okraj hnízda typickou ocasní vidli-

ci sedícího dospělého. Pokus vyšetřit! Luňáci hnízdo přijali a zahnízdili.

Dne 26. 5. 2020 jsem okroužkoval dvě zdravá mláďata a hnízdění bylo úspěšné.

V nadšení z tohoto úspěchu jsem vyrobil dalších 6 umělých hnízd a rozmístil je na vytípaných lokalitách ve Šluknovském výběžku. Doufám, že v následujících letech dojde také k jejich obsazení.

Václav Šena

© Václav Šena

© Pavel Benda

ZAJÍMAVÉ UMÍSTĚNÍ HNÍZDA HRDLIČKY ZAHRADNÍ V DĚČÍNĚ

Dne 28. 8. 2020 jsem zcela náhodně našel zajímavě umístěné hnízdo **hrdličky zahradní (Streptopelia decaocto)** na světelném informačním štítu (ČSOB, bankomat) budovy, kde sídlí Československá obchodní banka v Děčíně, v ulici Zbrojnická (budova naproti hlavnímu nádraží). Tento štít byl opatřen zábranami proti sedání holubů, nicméně hrdlička to neodradilo, možná přímo naopak. Na hnízdě jsem pozoroval jedno odrostlé mládě.

Pavel Benda

Rodina jeřábů popelavých je na Mnišských loukách k vidění celý rok. Leden 2021. Břeněk Michálek

MNIŠSKÉ LOUKY – NOVÝ PTAČÍ PARK U ČESKÉ LÍPY

Hned první rok existence ptačího parku bylo potvrzeno hnízdění slavíků modráčků. Květoslav Hlávka

Jako zapomenutý kout malebné mokřadní přírody čekal velký zákrut říčky Ploučnice u České Lípy na rok 2019, kdy Česká společnost ornitologická hledala kandidáta na novou nestátní ptačí rezervaci. Rozsáhlé území protkané zánikajícími původními říčními rameny, z velké části kvůli podmáčení neudržované, ale živé v pamětech ornitologů známé jako hnízdiště dnes již vzácných druhů ptáků. Pozůstatky třetihorních vulkánů strážící údolí Ploučnice vytváří neodolatelný přírodní amfiteátr. Neodolal ani ornitologové. Organizace odsouhlasila výkup tohoto území do svého vlastnictví za účelem ochrany mokřadních ptáků a přírody. Ptačí park byl nazván Mnišskými loukami podle blízké Mnišské hory. Ještě na konci roku 2019 byl zakoupen první pozemek a další potom v průběhu roku 2020. Dle vzoru první ptačí rezervace České společnosti ornitologické – Ptačího parku Josefovské

louky u Jaroměře, se na vykoupených parcelách provedou zásahy, které vrátí dnes zarostlé krajině pestrost. Budou obnoveny tůně, na některých místech se odstraní nálety a hromadíci se stařina, a nakonec bude svěřena péče původním krajinným inženýrům – velkým kopytníkům. Tím budou polodivocí koně nejprimitivnějšího plemene – exmoorský pony. Toto plemeno nám dává představu, jak vypadali původní, kdysi hojní divocí koně Evropy. Ti již dnes pomáhají s obnovou druhového bohatství v několika rezervacích. Předpokládáme, že ve východní části ptačího parku vytvoří vegetační mozaiku, která přitáhne i vzácné a stále ubývající ptáky vlhkých luk – především luční bahňáky, chřástaly či miniaturní luční kachny čírky.

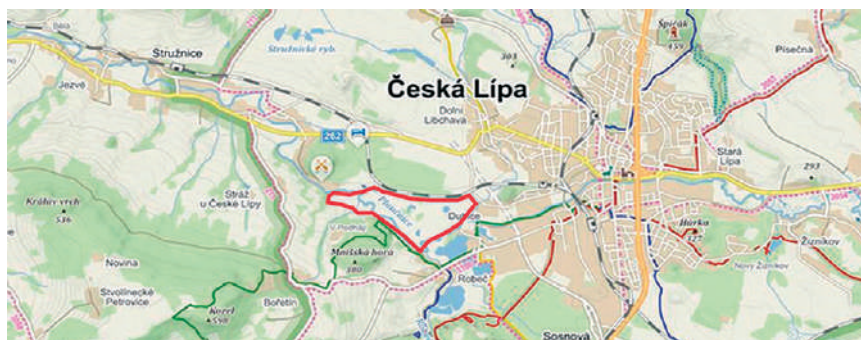
Naopak západní část území bude věnována ptákům vyžadujícím klid a divočící vegetaci k ukrývání svých hnízd. Už

dnes zde hnízdí ikoničtí jeřábi popelaví nebo dekorativní slavíci modráčci.

Ohromný zájem veřejnosti o nestátní ptačí parky a rezervace dokazuje úspěch výzvy na zasílání finančních darů na výkup pozemků. Za uplynulý rok se podařilo pouze díky nim získat 6 ha! Podporovatelé se mohou těšit na řadu akcí pro veřejnost přímo v terénu a nezávislí návštěvníci na pozorovatelnou, odpočívadla a naučnou stezku. Snad bude zdravotní situace v Česku rozvoji Ptačího parku Mnišské louky nakloněna. Jelikož je tato lokalita vzdálena jen 30 minut jízdy automobilem z Děčína, věřím, že se se členy Ornitologického klubu při Labských pískovcích setkáme i na této výjimečné lokalitě.

Více se o ptačím parku dozvíte na:
www.birdlife.cz/rezervace

Břeněk Michálek
správce ptačích rezervací ČSO

Zájmové území pro Ptačí park Mnišské louky.